

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้วเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีการทบทวน เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.1 การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 การกำกับดูแลการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.3 บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 2.2 ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนงานพัฒนา
 - 2.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.4 หลักเกณฑ์และแนวทางการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
 - 4.1 ความเป็นมาของอาเซียน
 - 4.2 การจัดตั้งประชาคมอาเซียน
 - 4.3 วิวัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน
 - 4.4 การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)
 - 4.5 แนวโน้มการพัฒนาภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
5. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมและการเตรียมความพร้อม
 - 5.1 การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ของจังหวัด

สระแก้ว

6. ข้อมูลเทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น

มานิตย์ จูมปา (2541 : 312 - 315) ได้กล่าวถึงการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารราชการแผ่นดินอันประกอบด้วย ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามหลักการหรือทฤษฎีการกระจายอำนาจการปกครองและการบริหารประเทศ ซึ่งการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะเป็นแนวคิดที่ต้องการให้ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสและมีส่วนร่วมการปกครองตนเอง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะสามารถจัดบริการสาธารณะให้ตรงกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นได้ดีกว่าการจัดบริการให้ประชาชนท้องถิ่นโดยส่วนกลาง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น นั่นคือ ความแตกต่างทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม หรือประเพณีนิยมทางประวัติศาสตร์ ความได้เปรียบเสียเปรียบทางเศรษฐกิจตลอดจนชั้นหรือระดับของการพัฒนาและปัจจัยอื่น ๆ

การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองไปสู่ประชาชนท้องถิ่นให้รู้จักปกครองตนเอง และสร้างลักษณะผู้นำท้องถิ่นเพื่อรับผิดชอบจัดดำเนินการบริหารตามความต้องการของสมาชิกของชุมชนสังคมนั้น ๆ นับเป็นหลักการที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ทวีขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นผลให้การบริหารงานท้องถิ่นมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ฝ่ายบริหารท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงหลักการและเทคนิคการบริหาร ตลอดจนการพัฒนาและปรับปรุงด้านแผนงาน การพัฒนาองค์การการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้และวิธีการดำเนินงานการพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคล ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงระบบ และวิธีการงบประมาณอีกด้วย การใช้คน ใช้เทคนิคและวิธีดำเนินงานให้ประชาชนท้องถิ่นมีอำนาจการปกครองตนเองอย่างแท้จริง โดยมีอำนาจกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของท้องถิ่นของตนเองได้

ประเทศไทยได้วิวัฒนาการปกครองนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีพระมหากษัตริย์มีพระอำนาจสูงสุด พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 แห่งราชวงศ์จักรี ได้ทรงสละพระราชอำนาจและได้ทรงมอบอำนาจธิปไตยให้กับปวงชนชาวไทยการปกครองจึงเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุข และมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดแห่งราชอาณาจักรไทย

ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย มีการแบ่งลักษณะการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ กิจการบางประการที่รัฐได้มอบหมายให้กับหน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหารงานเองตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ. 2477 ได้มีสภาจังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรก มีฐานะเป็นองค์กรส่วนภูมิภาคเท่านั้น มิได้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่คณะกรรมการจังหวัด

ปี พ.ศ. 2481 มีพระราชบัญญัติสภาจังหวัดเพื่อแยกกฎหมายเกี่ยวกับสภาจังหวัดไว้ต่างหากจากกฎหมายโดยเฉพาะ แต่สภาจังหวัดก็ยังไม่มีความเป็นนิติบุคคล

ปี พ.ศ. 2495 มีพระราชบัญญัติกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบบริหารราชการภายในจังหวัดของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ สภาจังหวัดมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทางปฏิบัติผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีเรื่องอะไรที่จะปรึกษากับสภาจังหวัด

ปี พ.ศ. 2495 ได้มีพระราชบัญญัติให้สภาจังหวัดเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจการบริหารงานภารกิจเฉพาะแยกตัวออกจากจังหวัด ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนบุคคล

ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 9 กันยายน 2515 ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด โดยกำหนดโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสภาฯ เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร

ปี พ.ศ. 2534 ได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 69 ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดระเบียบการปกครองราชการส่วนท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2537 ได้มีพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ให้สภาตำบลทุก ๆ แห่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อให้เกิดความคล่องตัวการบริหารงานและบริหารเงิน ตำบลใดมีรายได้เฉลี่ยย้อนหลังไป 3 ปี จำนวนเงิน 150,000 บาทขึ้นไปให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้มีผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ เกิดความซ้ำซ้อนเรื่องพื้นที่เรื่องอำนาจหน้าที่และเรื่องรายได้

ปี พ.ศ. 2540 ตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลเพื่อเป็นการปรับโครงสร้างอำนาจหน้าที่และรายได้ กำหนดพื้นที่จังหวัดเป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนของการสิ้นสุดสมาชิกภาพองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่งของประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ปี พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) มาตรา 35 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ประกอบด้วย บทบัญญัติบางมาตราตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งไม่เหมาะสมกับการบริหารเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชบัญญัติเทศบาล 2546 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 48 ทวิ ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

ปี พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และกำหนดให้พื้นที่ทั้งจังหวัดเป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยได้รวมพื้นที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นทั้งหมด โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด การเปลี่ยนแปลงการกระจายอำนาจดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งด้านโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานคลัง ตลอดจนจนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะได้เข้ามาควบคุมตรวจสอบการบริหาร และการกระทำขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากขึ้น จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของตนอย่างมาก ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ฉะนั้นบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งฐานะที่เป็นองค์กรผู้แทนของประชาชนท้องถิ่นเป็นผู้ร่วมดำเนินการกิจการของจังหวัด มีหน้าที่หลักการออกข้อบัญญัติสำหรับใช้บังคับเขตพื้นที่รับผิดชอบ และควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนท้องถิ่น ทั้งนี้ภายใต้อำนาจกฎหมายกำหนด และเป็นผู้ที่มีหน้าที่เสนอ

ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นรูปแบบแผนงาน โครงการ นำทรัพยากรไปพัฒนาท้องถิ่น ตรงตามความต้องการของประชาชนท้องถิ่น

สรุปว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามหลักการ หรือทฤษฎีการกระจายอำนาจการปกครองและการบริหารประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2477 - 2495 จัดตั้ง สภาจังหวัดมีการแต่งตั้งให้ผู้ว่าปกครองและบังคับบัญชาจังหวัด ปี พ.ศ. 2537 ได้มีพระราชบัญญัติ สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ให้สภาตำบลทุก ๆ แห่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้เกิดความคล่องตัวการบริหารงานและบริหารเงินปี พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) มาตรา 35 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชบัญญัติเทศบาล 2546 แก้ไขเพิ่มเติมถึง(ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 มาตรา 48 ทวิ ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนปี พ.ศ. 2546 ได้มีพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

การกำกับดูแลการปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (มานิตย์ จุมปา 2541 : 240 - 244) กฎหมายต่างกำหนดให้ฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นอิสระขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องมีความเป็นอิสระพอสมควร แต่ความเป็นอิสระนั้นจะต้องไม่มากจนกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของการปกครองส่วนกลาง ทั้งนี้เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่ใช้อำนาจอธิปไตย ฉะนั้น โดยหลักแล้วการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ รัฐบาลยังคงมีอำนาจที่จะกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นและความสงบเรียบร้อยและสวัสดิภาพของประชาชนท้องถิ่น เป็นสำคัญ

รัฐธรรมนูญใหม่กำหนดหลักฐานว่า การกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญ

แห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้
มิได้ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ในมาตรา 283 (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2550 : 113))

โดยหลักการกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลกลางจะกำกับไม่ให้องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำการใดที่เป็นการขัดต่อกฎหมาย แต่จะเข้าไปดูถึงความเหมาะสม
ของการดำเนินงาน

มาตรการ โดยทั่วไปที่รัฐบาลกลางมีอำนาจตามกฎหมายการกำกับดูแลองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นอาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การกำกับด้านการปกครองและตัวบุคคล การกำกับด้านการปกครอง หมายถึง การที่
รัฐบาลกลางมีอำนาจการยุบสภาท้องถิ่น หรือการให้ฝ่ายบริหารของท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งไป
เมื่อพิจารณาเห็นว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นก็ดี ฝ่ายบริหารก็ดี มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือปฏิบัติหน้าที่
บกพร่องทำให้เกิดความเสียหายแก่ท้องถิ่นหรือทางราชการ

ส่วนการควบคุมด้านตัวบุคคล หมายถึง การควบคุมเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเรียกว่า ข้าราชการท้องถิ่น โดยรัฐธรรมนูญใหม่กำหนด
ให้การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง
ต้องเป็นไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น และต้องได้รับความเห็นชอบ
จากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นก่อน โดยคณะกรรมการนี้ประกอบไปด้วย
ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ
ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติโดยมีจำนวนเท่ากัน

2. การกำกับด้านการเงิน โดยรัฐบาลกลางได้วางหลักเกณฑ์การกำกับไว้อย่างเข้มงวด
กวดขัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับรายได้และทรัพย์สิน เรื่องงบประมาณ เรื่องการเก็บรักษาเงิน เรื่อง
เบิกจ่าย เรื่องการตรวจสอบบัญชี เป็นต้น การกำกับด้านกิจการ คือ การกำกับดูแลตรวจสอบการบริหาร
กิจการของฝ่ายบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมถึงการอนุมัติ
การตราข้อบัญญัติท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วย

3. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางก็เพื่อให้้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมาย แต่รัฐบาลกลางจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปสั่งการ
เรื่องที่อยู่อำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น มิฉะนั้นจะขัดกับหลักความเป็นอิสระของท้องถิ่น

สรุปว่า มาตรการ โดยทั่วไปที่รัฐบาลกลางมีอำนาจตามกฎหมายการกำกับดูแลองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ กำกับด้านการปกครองและตัวบุคคล
การกำกับด้านการเงินและการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

คณิน บุญสุวรรณ (2541 : 325 - 334) ได้กล่าวถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งแยกเป็นข้อตามมาตราต่าง ๆ ดังนี้

การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐตาม มาตราที่ 43

มาตราที่ 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ มาตรา 49 มาตรา 80 (4) มาตรา 289 (1)) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตาม มาตรา 46

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ มาตรา 65 มาตรา 66 มาตรา 85 (1) มาตรา 87 มาตรา 281 มาตรา 289 มาตรา 290) การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการทางสาธารณสุขตาม มาตรา 52

มาตรา 52 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้

การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ มาตรา 51 มาตรา 80 (2) มาตรา 290 (3)) สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมด้วยกับรัฐและชุมชนการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและควมหลากหลายทางชีวภาพ และการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและอนามัย สวัสดิการ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติการดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรและเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ มาตรา 66 มาตรา 85 (5) มาตรา 290)

สิทธิของบุคคลที่จะได้รับข้อมูลและคำชี้แจงจากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการที่กระทบต่อชุมชนท้องถิ่นตามมาตรา 59

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นที่เกี่ยวข้องกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ (ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ มาตรา 55 มาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 58 มาตรา 62)

การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ตามมาตรา 78

มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้ง โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนจังหวัดนั้น (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 78 (3))

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนการบำรุงรักษาและประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 79

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 85)

2. การจัดตั้งและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 83

มาตรา 83 ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับการจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 กล่าวไว้มาตรา 281)

การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้มิได้ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 282)

3. ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 284 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 284)

มาตรา 284 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความอิสระการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้น ให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การกำหนดอำนาจและหน้าที่การจ้ระบบการบริหารราชการระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองเป็นสำคัญ การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตาม (1) และ (2) ประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยจำนวนที่เท่ากัน กรณีที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่และการจัดสรรภาษีและอากรตาม (1) และ (2) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดแล้ว คณะกรรมการตาม (3) จะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปี นับตั้งแต่วันที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่หรือวันที่มีการจัดสรรภาษีและอากรแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การดำเนินการตามวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานรัฐสภาแล้วให้มีผลบังคับได้ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 283) องค์กรประกอบและที่มาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 285 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 284) มาตรา 285 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการท้องถิ่นมิได้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

กรณีที่มีการยุบสภาท้องถิ่น หรือกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ทั้งคณะตามมาตรา 286 และต้องมีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้ามาใช้บังคับ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 284)

4. สิทธิของราษฎรการให้สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 286

มาตรา 286 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การลงคะแนนเสียงตามวรรคหนึ่งต้องมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 285) สิทธิของราษฎรการเข้าชื่อขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบังคับท้องถิ่น ตามมาตรา 287 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 286)

มาตรา 287 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 286)

5. หน้าทีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตามมาตรา 289 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้มาตรา 289)

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการอบรมและการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดต่อ มาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ในมาตรา 289)

6. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 290 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ในมาตรา 290)

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่พื้นที่ การมีส่วนร่วมการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะกรณีที่มีผลกระทบต่อการค้าทางชีวิตของประชาชนเขตพื้นที่ของตน การมีส่วนร่วม การพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพ สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนพื้นที่

สรุปบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งแยกเป็นข้อตามมาตราต่าง ๆ ดังนี้ มาตราที่ 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีมาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนสิทธิของราษฎร การให้สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 286 การจัดตั้งและกำกับดูแลองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 83 ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนด อำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 284 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ในมาตรา 284) หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามมาตรา 289 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ในมาตรา 289) อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมตามมาตรา 290 (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กล่าวไว้ในมาตรา 290)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

สุเมธ ทราญแก้ว (2536 : 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่เป็นการกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ทุกอย่างจะต้องเป็นหนึ่งที่ประชาชนคิดขึ้นเอง ซึ่งอาจแบ่งการมีส่วนร่วมออกได้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมการคิดค้นหาจัดลำดับความสำคัญ
2. การมีส่วนร่วมการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมการเลือกวิธีและการวางแผนการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามแผน
5. การมีส่วนร่วมการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนการทำให้เกิดผลสำเร็จ

นิพัทธเวช สืบแสง (2538 : 10) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ คือ การที่สมาชิกทุกคนชุมชน สามารถมีโอกาสเข้าดำเนินการและมีอิทธิพลกิจกรรมและกระบวนการพัฒนาทั้งยังได้รับผลแห่งการพัฒนาเสมอภาคกันด้วย โดยมีลักษณะสำคัญ คือ เข้าร่วมการดำเนินการความพยายามการพัฒนาได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ของการกระทำตามที่ควรจะมีส่วนร่วมการตัดสินใจและกำหนดเป้าหมายนโยบาย การวางแผน รวมทั้งกิจกรรมโครงการ

ธนะจักร เย็นบำรุง (2541 : 18) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังที่ปรารถนา ทั้งนี้ ต้องมิใช่เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดจากบุคคลภายนอก

รัชพล ประจักษ์จิตต์ (2542 : 45) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยแสดงความคิดเห็น ร่วมตรวจสอบและกระทำสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน ตลอดจนร่วมพิจารณากำหนดความต้องการของประชาชนท้องถิ่นของตนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป

จิรศักดิ์ สีใจเจริญ (2543 : 36) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา หาสาเหตุของปัญหา กำหนดวิธีแก้ปัญหา วางแผนแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาคด้วยตัวของประชาชนเอง ไม่ใช่เป็นการกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะเป็นสิ่งซึ่งทำให้เขาสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาอย่างแท้จริง และเป็น การสร้างสมรรถภาพและความเชื่อมั่นตนเองการที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองต่อไป

สรุปว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา หาสาเหตุของปัญหา กำหนดวิธีแก้ปัญหาวางแผนแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหามีใช้เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดจากบุคคลภายนอก

ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนงานพัฒนา

มิลเบรทและ โกล (Milbrath and Goel. 1965 : 12 - 19) ได้แยกประเภทหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 12 รูปแบบ คือ

1. การเลือกตั้ง (Voting) เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวกับการณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง งานที่เกี่ยวกับความรักชาติ (Patriotic Acts) เช่น การเสียด่า การเคารพกฎหมาย และการสนับสนุนประเทศให้ทำสงครามแม้ตนเองจะไม่เห็นด้วย แต่สำหรับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเพียงการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะกระทำไปโดยความคำนึงหน้าที่พลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น การลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นจะต้องอาศัยการสื่อสาร และการจูงใจมากเหมือนกิจกรรมด้านการเมืองอื่น ๆ ผู้ไปลงคะแนนเสียงอาจจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเมืองรูปอื่นก็ได้ แต่ทางกลับกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นรูปแบบอื่น ๆ อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึง การมีส่วนร่วมพรรคการเมืองทั้งช่วงระหว่างการเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อมีสิทธิการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและการสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนไปลงคะแนนเสียงแก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครที่ตนชื่นชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้งและการร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ การปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับรัฐ

3. การเป็นผู้มีบทบาทชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วเพื่อเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทชุมชนจึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงตลอดจนมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชน ผู้มีบทบาทแตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงแง่ความเกี่ยวข้องพรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contracting Official) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้นเอง เช่น การติดต่อกับทางราชการเรื่องการเสียภาษี โรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการ

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินตามถนน ซึ่งเกี่ยวกับการประท้วงอย่างแข็งขัน เปิดเผยต่อกรณีที่ได้รับและกระทำสิ่งที่ผิดศีลธรรม การให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง การเข้าร่วมกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมือง อยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขากระทำสิ่งที่ถูกต้องหรือส่งคำคัดค้านเมื่อเขากระทำสิ่งที่เลวร้าย การร่วมอภิปรายปัญหาทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนชุมชน การให้ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายหรือบทความถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้มักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย

7. การล็อบบี้ (Lobbying) หมายถึง การที่บุคคลพยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมืองโดยหาทางที่จะใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบาย ประเด็นเรื่องที่กระทบต่อประชากรจำนวนมาก จากตัวอย่างจริง ๆ นั้น หมายถึง กิจกรรมที่จะมุ่งก่อให้เกิดแรงสนับสนุนหรือต่อต้านพระราชบัญญัติ หรือการตัดสินใจนโยบายของฝ่ายบริหารนั่นเอง (สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2529 : 13)

8. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเพราะมีอาชีพการงานหรือมีผลประโยชน์หรือความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันและใช้พลังของกลุ่มให้มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน ดังนั้น การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นช่องทางให้ปัญหาความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของประชาชนแต่ละคนที่มีอยู่มากมายประเทศไทยมีโอกาสรวมเป็นกลุ่มก้อน (Interest Aggregation) และสามารถเรียกร้องต่อรัฐบาล ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม (Interest Articulation) (จันทนา สุทธิจารี. 2544 : 413)

9. การแสดงประชามติ (Referendum) การให้ประชาชนเข้าร่วมการพิจารณาและตัดสินใจรับหรือไม่รับกฎหมาย ซึ่งจะออกมามีผลบังคับใช้แก่ตน ประชามติอาจมีทั้งแบบบังคับให้ประชาชนต้องแสดงประชามติ และไม่บังคับให้ต้องแสดงประชามติก็ได้ขึ้นอยู่กับว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด

10. การริเริ่มเสนอกฎหมาย (Initiative) เกิดขึ้นประเทศสวิสเซอร์แลนด์มานานแล้ว กังตอง (Canton) จะต้องตรากฎหมายโดยผ่านแลนส์จีเมนต์ (Landsgemende) ได้แก่การชุมนุมของ ผู้มีสิทธิ

เลือกตั้งเพื่อทำคำร้องเสนอกฎหมายและลงมติบัตรเลือกตั้ง โดยมีจุดประสงค์ก็เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่างโดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา

11. การเลือกออก (Recall) หมายถึง การให้อำนาจประชาชนการถอดถอนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่า ผู้นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือปฏิบัติตนไม่สมควร

12. การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (Plebiscite) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญ เมื่อรัฐไม่สามารถตัดสินใจปัญหานั้นได้ (เกษม อุทยานิน. 2516 :120 - 121)

กรณีกา ชมดี (2524 : 13) ได้แบ่งลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ คือ ร่วมประชุม ร่วมออกเงิน ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเป็นผู้นำ ร่วมเป็นผู้สัมภาษณ์ ร่วมเป็นผู้ชักชวนร่วมเป็นผู้นับราคา ร่วมเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานและร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

ฉอ่าน วุฒิกกรมรักษา (2526 : 26) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การปฏิบัติให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน หมายถึง การเลือกแบบวิธีปฏิบัติที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐานคุณค่าการปฏิบัติลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
3. เป้าหมายที่บุคคลและกลุ่มจะส่งเสริม ปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. ความคาดหวังการประพฤติดตามแบบที่ตนคาดหวังจะต้องประพฤติดสถานการณ์เช่นนั้น และชอบที่จะประพฤติดต่อผู้อื่นลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยกัน
6. การมองตนเอง การกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่คิดว่าตนเองต้องการกระทำเช่นนั้น
7. การบีบบังคับ การกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกตนถูกบีบบังคับให้กระทำ
8. นิสัยและประเพณี การกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามอุปนิสัยที่ชอบกระทำเมื่ออยู่สถานการณ์นั้น ๆ

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527 : 78) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นต้น

อकिन ระพีพัฒน์ (2531 : 16) กล่าวถึงรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดความสำคัญของปัญหา ตลอดจนร่วมกระบวนการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมการค้นหาสาเหตุของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมการค้นหา พิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. การมีส่วนร่วมการประเมินผลของกิจกรรม สรุปผลของโครงการ

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 129) ได้สรุปว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนงานพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้อง
 - 1.1 กำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - 1.2 สนับสนุนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง

1.3 การสร้างช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยระบบต่าง ๆ ของทางราชการจะต้องเอื้ออำนวยและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนชุมชนจะต้อง

- 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์งานการพัฒนา
- 2.2 เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรม และรับผลประโยชน์
- 2.3 เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมหรือเป็นผู้นำท้องถิ่น
- 2.4 มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่น
- 2.5 ได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้อง

- 3.1 มีการศึกษาชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมด้านชุมชน
- 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม
- 3.3 ค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพ ซึ่งจะเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมงานพัฒนา

- 3.4 รวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหา

3.5 เป็นผู้สนับสนุนด้านการศึกษาการให้ข้อมูลข่าวสารวิทยากรใหม่ ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ปัจจัยจูงใจ

- 4.1 การได้รับผลประโยชน์จากการได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนา
- 4.2 โครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

นารินาถ เทียนวิหาร (2547 : 15) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ระยะเริ่มแรก การตัดสินใจช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นรูปของการเข้าร่วม โดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมการบริหาร และการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม และโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมการประเมินผล

อรอนงค์ ธรรมกุล (2547 : 15) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น 4 ประเด็นดังนี้

1. ด้านความผูกพันเป็นเครือข่ายและความสัมพันธ์ชุมชน
2. ด้านการมีภาวะทางเศรษฐกิจ
3. ด้านการมีปัญหาาร่วมกัน
4. ด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกหมู่บ้าน

อนุภาพ ธีรลาภ และอำนาจ อนันตชัย (2547 : 21) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ความเชื่อถือในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์
4. ปัจจัยภายตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังผลประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ

ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี
สรุปว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนงานพัฒนาการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรม (Implementation) การมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ (Benefits) การมีส่วนร่วมการประเมินผล

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2525 : 56) ได้สรุปไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท ขั้นตอนนี้
เป็นขั้นตอนเริ่มแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าประชาชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุของ

ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะขาดความเข้าใจ และมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งหนึ่งที่แน่นอนที่สุด คือ ชาวชนบทเป็นผู้อยู่กับ ปัญหาและรู้จักปัญหาของตนดีที่สุด แต่มนุษย์จะยังมองปัญหาของตนไม่ชัดเจนจนกว่าจะมีเพื่อน มาช่วยให้ตนวิเคราะห์ถึงปัญหา และสาเหตุของปัญหาของตนได้เด่นชัดยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมการวางแผนการดำเนินกิจกรรม การวางแผนดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอน ต่อไปที่ขาดไม่ได้เพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการเพียงแต่ผลงานการพัฒนาวัตถุ ให้เสร็จสิ้น โดยฉับไว ก็จะดำเนินกิจกรรมการวางแผนงานเสียด้วยตนเอง ผลที่ตามมาคือต่อไป เมื่อขาดเจ้าหน้าที่ ชาวชนบทก็ไม่สามารถจะดำเนินการวางแผนได้ด้วยตนเอง อาจมีความยากลำบากที่จะผลักดันให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของชาวชนบทการช่วยกันวางแผน เพราะชาวชนบททั่ว ๆ ไป มีการศึกษาน้อย แต่ถ้าเราไม่ทำให้ชาวชนบทได้มีส่วนร่วมขั้นตอนนี้ โอกาสที่ชาวชนบทจะได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองการวางแผนการดำเนินงานก็หมดไป เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจะต้องทำให้ได้ว่าการศึกษาใดก็ตามต้องเริ่มความยากง่าย เร็ว ช้า จากระดับผู้ที่รับการศึกษา มิใช่จากระดับความรู้ความสามารถของตน

3. การมีส่วนร่วมการลงทุนและปฏิบัติงาน ชาวชนบทมีทรัพยากรที่สามารถเข้ามา มีส่วนร่วมการลงทุนและการปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานชนบทอย่างน้อย ชาวชนบทมีแรงงานของตนเป็นขั้นต่ำที่สุดที่สามารถจะเข้าร่วมได้หลาย ๆ แห่ง ชาวชนบทสามารถ จะเข้าร่วมได้หลาย ๆ แห่ง ชาวชนบทสามารถจะเข้าร่วมลงทุนกิจกรรมหลาย ๆ ประเภท ได้การ ร่วมลงทุนและการปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทคิดค้นทุนให้กับตนเองการดำเนินงานและ จะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้นเพราะเขามีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ นอกจากนั้นการร่วม ปฏิบัติงานด้วยตนเอง ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิดและเมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถ ดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

4. การมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะ ถ้าหากการติดตามงานและการประเมินผลงานจากการมีส่วนร่วมของชาวชนบทจะทำให้ชาวชนบท ประเมินตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกัน โอกาสต่อ ๆ ไป

หลักเกณฑ์และแนวทางการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 145) กล่าวถึงหลักการและแนวทางการพัฒนา ให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม หากกิจกรรมที่นำไปให้ประชาชนเป็นเรื่องใหม่ ต้องใช้เวลาการกระตุ้นเร่งเร้าความสนใจให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนจนยอมรับความจำเป็นและประโยชน์การที่จะต้องทำกิจกรรมเหล่านั้น

2. กิจกรรมต้องดำเนินการลักษณะกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มการรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม ปฏิบัติที่เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ชุมชน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่ต้องดำเนินการต่อไปโดยไม่พึ่งพาภายนอก ระยะเวลาเริ่มแรกต้องไม่ท่วมท้นลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกความเป็นเจ้าของกิจกรรมและต้องสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยตนเอง
4. กิจกรรมพัฒนาที่นำเข้าไปชุมชนต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมพร้อมกับสภาพชุมชน ซึ่งหมายรวมถึง การใช้ทรัพยากรชุมชนที่สอดคล้องถึงขนบธรรมเนียมประเพณี
5. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน คือ ผู้นำที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำศาสนา ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากราชการเพื่อให้เป็นผู้บุกเบิกชักนำ
6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น คือ การร่วมกันหาข้อมูล ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบเพื่อแก้ไข ปัญหา ร่วมปรึกษาหารือวางนโยบาย ร่วมกันตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การร่วมลงทุนกิจกรรม โครงการตามขีดความสามารถของตนและหน่วยงานที่วางไว้ การร่วมวางแผนการร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย การร่วมควบคุมติดตามประเมินผล จนถึงร่วมบำรุงรักษาโครงการระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

คำว่า บทบาท (Role) เป็นคำที่มีความสำคัญมากทั้งด้านจิตวิทยา พฤติกรรมและสังคม โดยมีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กัน เช่น ฌองค์ เองส์ (2524 : 13) มองว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ เช่นเดียวกับทิตยา สุวรรณชฎ (2527 : 25) อธิบายเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่กำหนดโดยตำแหน่ง และได้แบ่งบทบาทเป็นบทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่ง รวมถึงปฏิกริยาของผู้เกี่ยวข้อง ทำนองเดียวกันกับชงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2526 : 17) ได้กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับองค์กร แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลที่คิดว่า จะแสดงบทบาท อันเกิดจากผลงานของการเกี่ยวข้องกันขององค์กรที่เป็นทางการ เทคนิควิทยาการ องค์กรที่ไม่เป็นทางการและความคาดหวังของบุคคลงานที่ทำ นอกจากนี้ก็บุญ โสธร (2520 : 11) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า ความมุ่งหมาย (Expectation) ที่บุคคลอื่นที่คิดว่าบุคคลตำแหน่งใด

ตำแหน่งหนึ่งที่จะกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทนี้จะมีควบคู่กับตำแหน่ง (Position) ที่บุคคลดำรงตำแหน่งอยู่เสมอ

บทบาท เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลจะพิจารณาตนเองกับบุคคลอื่น ๆ ว่าเป็นเจ้าของสถานภาพบางชนิด และได้ใช้สิ่งที่เขาเรียนรู้ว่า อะไรเป็นความคาดหวังของผู้อื่น อัลพอร์ท (Allport. 1935 : 186 - 188) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวังบทบาท (Role Expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของผู้อื่น หรือเป็นบทบาทที่สถาบัน องค์กรหรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ที่บุคคลนั้น ครองตำแหน่งอยู่

2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) เป็นการรับรู้บทบาทของตนเองว่าการจะมองเห็น บทบาทของตนได้ตามการรับรู้ (Perceived Role) การรับรู้บทบาทย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐาน ส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายและค่านิยมที่บุคคลร่วมบทบาทนั้น

3. การยอมรับของบุคคล (Role Acceptance) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคม เพราะว่าบุคคลไม่ได้ยินยอมรับบทบาทเสมอไป ถ้าหากว่าบทบาทนั้น ทำให้รับผลเสียหายหรือเสียผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ หรือค่านิยม ของบุคคลนั้น

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของ สถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาท ตามการรับรู้ และตามความคาดหวังของตน

สวอน สุทธิอรุณเลิศ และคณะ (2522 : 48) กล่าวว่า เมื่อมีตำแหน่ง สิ่งก็ตามมา คือ บทบาท เพราะทุก ๆ ตำแหน่งจะมีบทบาทกำกับ บทบาทเป็นชุดของความคาดหวังตามกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับ สภาพทางสังคม ทำให้เห็นว่าบุคคลที่มีสภาพต่าง ๆ กันสังคมจะมีบทบาทเป็นกรอบและถูกคาดหวัง พฤติกรรม

การแสดงบทบาทหนึ่ง ๆ ออกมามักจะเกิดข้อจำกัดการแสดงบทบาทนั้น ซึ่งถือว่าเป็น ปัญหาอีกด้านหนึ่ง ผอบ นະมาตร์ (2526 : 4 - 5) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับบทบาท ซึ่งสรุปได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาเกิดจากผู้สวมบทบาท สวมบทบาทไม่ดี (Role Impairment) แม้จะ กำหนดบทบาทไว้อย่างชัดเจนแน่นอนก็ตาม ถ้าผู้สวมบทบาทรู้สึกว่าเป็นการยากลำบาก หรือหมด ความสามารถที่จะทำตามบทบาทของตน หรือขาดความเคยชิน และเข้าใจบทบาทของตนได้ดีพอ แต่ต้องแสดงบทบาทที่ไม่ชำนาญที่จะทำความเสียหาย และเป็นภัยร้ายแรงกระทบกระเทือนต่อ

คนอื่นยิ่งนัก เช่น เมื่อไม่ถนัดตำแหน่งปีกของทีมฟุตบอลแต่ต้องมาเล่นตำแหน่งปีกอาจทำให้เกมเสียได้

ประการที่สอง ปัญหาเกิดจากความสับสนบทบาท (Role Confusion) ทั้งที่ผู้สวมบทบาทดีพร้อมแต่สังคมกำหนดบทบาทของคนไว้ไม่ดี เช่น กำหนดบทบาทไม่ชัดเจน มีความขัดแย้งระหว่างบทบาท หรือการที่สังคมไม่มีบทบาทให้เหล่านี้ ทำให้ผู้สวมบทบาทตัดสินใจไม่ถูกว่าจะแสดงบทบาทใด เพียงใด เช่น เกี่ยวกับเรื่องความรักและการเลือกคู่ครอง

ประการสุดท้าย ปัญหาเกิดจากการละเมิดบทบาท (Role Violation and Other Role) หมายถึง การที่คนไม่ปฏิบัติตามบทบาทอันชอบของตน แต่ได้ปฏิบัตินอกแบบแผน อาทิ การกระทำอันเป็นอาชญากรรม การค้ายาเสพติด การเปิดบ่อนการพนัน โสเภณี บุคคลเหล่านี้จะปฏิบัติบทบาทที่ขัดกับบรรทัดฐานของสังคมย่อมเป็นผู้สร้างปัญหาแก่สังคม

สิ่งเหล่านี้มาจากกระบวนการที่เรียกว่า กระบวนการทางสังคม (Socialization) ถ้าความคาดหวังของทุกฝ่ายไม่ตรงกัน และผู้ดำรงอยู่บทบาทไม่สามารถปรับให้มีความพอดีก็จะเกิดปัญหาต่อความขัดแย้งบทบาทหรือความล้มเหลวบทบาทได้ และผลที่ตามมาคือความล้มเหลวของงาน ดังนั้น การแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่จะเป็นไปได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างและที่สำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจบทบาทที่ตนต้องแสดงหรือต้องปฏิบัติ ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาทนั้น การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เรื่องทฤษฎีบทบาทได้มีผู้ให้แนวคิดและความหมายของคำว่า บทบาท ความหมายที่แตกต่างหลายความหมาย

ทิตยา สุวรรณชญ (2527 : 43) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ ลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง และยังได้แบ่งบทบาทที่ปฏิบัติจริงโดยกล่าวว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงนี้เป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ปฏิบัติกริยาของผู้เกี่ยวข้อง

พัทยา สายหู (2534 : 58 - 63) ได้อธิบายว่า บทบาทหน้าที่ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นบุคคลและเปรียบได้เสมือนบทบาทของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงเรื่องนั้น ๆ เป็นอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบทหรือไม่สมบทก็อาจถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้แสดงไปเลย ความหมายเช่นนี้ บทบาท ก็คือ การกระทำต่าง ๆ ที่ บทกำหนดไว้ให้ ผู้แสดงต้องทำตราบใดที่ยังอยู่บนนั้น แนวคิดเรื่องบทบาทนั้น

นอกจากนี้ยังมีอุทัย หิรัญโต (2536 : 197) ได้กล่าวว่า บทบาท หรือหน้าที่ หรือพฤติกรรมอันหมายถึง ความคาดหวังของบุคคลแต่ละกลุ่ม หรือสังคมใด ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว

โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มสังคมหรือวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นกำหนด บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของคนสถานะหนึ่งที่มีต่อคนอื่นสถานะอย่างหนึ่งสังคมเดียวกัน

นครินทร์ คำตันวงศ์ และคณะ (2547 : 25 - 26) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของผู้นำไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. หน้าที่การตรวจสอบชี้ขาด (Arbitrating) การทำงานร่วมกันนั้น สมาชิกกลุ่มมักจะมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอเรื่องต่าง ๆ ผู้นำก็มักจะต้องมีส่วนเข้าไปแก้ไขความขัดแย้งนั้นเพื่อให้อุปปัญหานั้นยุติหรือไม่ลุกลามต่อไป

2. หน้าที่การเสนอแนะ (Suggesting) การให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการทำงานร่วมกัน คำแนะนำของผู้นำย่อมเป็นแนวทางที่สร้างความมั่นใจการก่อให้เกิดความรู้สึกแห่งความมีศักดิ์ศรีและความต้องการมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้มากกว่าการออกคำสั่ง การเสนอแนะถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ทรงอำนาจของผู้นำ

3. หน้าที่การกำหนดวัตถุประสงค์ (Supplying Objectives) ผู้นำจะต้องทำหน้าที่การกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและชี้แจงวัตถุประสงค์เหล่านั้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนำมาซึ่งความสำเร็จ ผู้นำจะต้องคำนึงเสมอว่า วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมกับหน่วยงานและเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถดำเนินการได้

4. ทำหน้าที่การเร่งเร้า (Catalyzing) การทำงานบางครั้งต้องมีแรงบางชนิดที่จะช่วยเสริมให้เกิดการปฏิบัติและมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ โดยผู้นำทำหน้าที่คล้ายกับสารเร่งเร้า (Catalyze)

5. หน้าที่การให้ความมั่นคง (Providing Security) หน่วยงานใดก็ตามความมั่นคงหน้าทีการงานของบุคลากรแต่ละคนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ผู้นำจะต้องมีความพยายามที่จะทำให้อุปปัญหามีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าอยู่เสมอ การไม่ทอดทิ้งผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานเมื่อเกิดปัญหา

6. หน้าที่การเป็นตัวแทน (Representing) ปกติผู้นำจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้แทนของหน่วยงานจะต้องทำหน้าที่ทั้งหลายไม่ว่าการพูด การกระทำ การแสดงออกลักษณะต่าง ๆ โดยยึดเอาหน่วยงานเป็นหลัก

7. หน้าที่การให้กำลังใจ (Inspiring) ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความมีคุณค่าและความสำคัญผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักให้กำลังใจ จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้กับหน่วยงานด้วยความเต็มใจ เสียสละ อุทิศตน โดยมุ่งหวังความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

8. หน้าที่การยกย่องสรรเสริญ (Praising) ผู้ได้บังคับบัญชาต้องการให้ผู้เห็นว่าความสำคัญของตน ต้องการเห็นความพึงพอใจผลงานที่ออกมาจากใจจริงของผู้บังคับบัญชาและต้องการคำสรรเสริญเป็นขอผลงานนั้น ฉะนั้นผู้นำจึงไม่ควรจะละเลยการแสดงออกหรือกล่าวสรรเสริญอย่างจริงใจผลงานแห่งความสำเร็จของผู้ได้บังคับบัญชา

ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จปัจจุบันนี้ต้องสามารถนำผู้ตาม และพาเขาไปทิศทางใหม่ที่สร้างสรรค์ และพัฒนาชุมชนและสังคมได้อีก ซึ่งผู้นำเหล่านี้จะต้องถูกคาดหวังให้มีบทบาท 4 ด้าน คือ เป็นผู้ชี้กำหนดทิศทาง (Direction-setter) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เป็นตัวแทนขององค์กร (Spoken Person) และเป็นผู้สั่งสอนหรือพี่เลี้ยง (Coach) กล่าวคือ

1. ผู้นำบทบาทชี้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction-setter) การกำหนดเป้าหมายขององค์กรจะช่วยชี้้นำการทำงานได้ดี ทำให้การปฏิบัติงานมีทิศทาง สามารถบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการบริหารขององค์กรผู้นำต้องมองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์เพื่อให้องค์กรได้พัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายขององค์กรต้องไม่หยุดนิ่งมีการปรับเปลี่ยนได้

2. ผู้นำบทบาทตัวแทนขององค์กร (Spoken Person) การมีปฏิสัมพันธ์ช่วยให้องค์กรเป็นที่รู้จักของสังคม ผู้นำต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลนอกองค์กร กล่าวที่จะตัดสินใจยอมรับฟังความคิดเห็นของชุมชน นโยบายการปกครองต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรเป็นที่ยอมรับของสังคม การมีเครือข่ายจะช่วยให้นักคนต่าง ๆ เข้าสนับสนุนการทำงานของตนองค์กร ผู้นำต้องเรียนรู้และปรับตนเองให้เหมาะสม จะต้องมีความสม่ำเสมอและเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป

3. ผู้นำบทบาทตัวแทนขององค์กร (Change Agent) การเปลี่ยนแปลงเป็นส่วนหนึ่งของความก้าวหน้า ผู้นำควรรู้ถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงแต่การเปลี่ยนแปลงต้องประกอบด้วยความมีเหตุผลและวิธีการที่จะเปลี่ยน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ รวมทั้งความถูกต้องเหมาะสม และจะต้องคำนึงถึงผู้ตามด้วย

4. ผู้นำบทบาทผู้สั่งสอนหรือพี่เลี้ยง (Coach) การให้คำแนะนำและคำสั่งสอนเป็นบทบาทหนึ่งของผู้นำที่ต้องกระทำ เพื่อให้ผู้ตามได้เข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องและให้เป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติการทำงาน การได้รับการบอกกล่าวชี้แนะจะช่วยผู้ปฏิบัติงานได้อย่างดี

จากแนวความคิดที่กล่าวมาอาจอธิบายได้ว่า บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของตน โดยกำหนดบทบาทของตำแหน่งว่ามีหน้าที่อย่างไร ซึ่งหากมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนย่อมทำให้การดำเนินงานกลุ่มมีความต่อเนื่อง จะเห็นได้จากกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนที่มีการร่วมมือของชาวบ้านรูปกลุ่ม หากกลุ่มมีผู้นำและกรรมการกลุ่มที่เข้าใจบทบาทหน้าที่ย่อมจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่น

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (ออนไลน์. 2557) กล่าวถึง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไว้ดังนี้
ความเป็นมาของอาเซียน

อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations - ASEAN) ก่อตั้งขึ้น โดยปฏิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 (ค.ศ. 1967) มีสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ และต่อมามีประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มเติม จนถึงขณะนี้ มีจำนวน ประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ประกอบด้วย

ตาราง 1 จำนวนประเทศสมาชิก ASEAN

ประเทศสมาชิก	วันที่เข้าเป็นสมาชิก
1. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)
2. มาเลเซีย	วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)
3. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)
4. สาธารณรัฐสิงคโปร์	วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)
5. ราชอาณาจักรไทย	วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967)
6. บรูไนดารุสซาลาม	วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 (ค.ศ. 1984)
7. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985)
8. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997)
9. สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า	วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997)
10. ราชอาณาจักรกัมพูชา	วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999)

ที่มา : กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. ออนไลน์. 2557.

ตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา อาเซียน ได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง จากจุดเริ่มต้นของการมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงร่วมกันระยะแรก ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่ความร่วมมือด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยผลจากบรรยากาศแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และด้วยศักยภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศทำให้อาเซียนมีพลังต่อรองเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศและได้รับการยอมรับจากประเทศ/ ภูมิภาคอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น

เพื่อให้ความร่วมมือของอาเซียนก้าวหน้าไปสู่ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนร่วมกัน โอกาสครบรอบ 30 ปี ของการก่อตั้งอาเซียนเมื่อปี 2540 (ค.ศ. 1997) ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมประกาศ วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 (ASEAN Vision 2020) การประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนธันวาคม 2540 โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ คือ

1. วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of South East Asian Nations)
2. หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development)
3. มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward - looking ASEAN) และ
4. ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)

ต่อมาได้มีการลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) การประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 9 เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่เมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนับเป็นการปรับตัวและพัฒนาของอาเซียนครั้งสำคัญอีกวาระหนึ่ง

การจัดตั้งประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) เกิดจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ณ ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะนำอาเซียน ไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ซึ่งต่อมาได้มีการตกลงให้มีการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยจะสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) มีเป้าหมายเพื่ออาเซียนเป็นสังคมที่มีความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน มีเสถียรภาพ สันติภาพ และมีความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

- 1.1 การเป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งแก่ประชาธิปไตย ส่งเสริมธรรมาภิบาล และหลักนิติธรรม ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

- 1.2 การเป็นภูมิภาคที่มีเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง พร้อมรับมือภัยพิบัติร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อส่งเสริมและรักษาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและเป็นประโยชน์กับประเทศภายนอก เพื่อสันติภาพโลก และ

1.3 การดำเนินบทบาทที่สำคัญเวทีระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันของอาเซียน

ทั้งนี้ พิมพ์เขียวประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ณ อำเภอชะอำ - หัวหิน ประเทศไทย

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เพื่อให้ภูมิภาคอาเซียนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้โดยสร้างความร่วมมือที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ ความตกลงด้านคุณสมบัติวิชาชีพการหารือนโยบายทางการเงินและเศรษฐกิจมหภาคอย่างใกล้ชิด มาตรการทางการเงินด้านการค้าความเชื่อมโยงด้านการสื่อสารและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และการส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น กล่าวโดยย่อแล้วประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะพลิกโฉมอาเซียนให้กลายเป็นภูมิภาคที่มีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และทุนอย่างเสรี ทั้งนี้ ผู้นำอาเซียนได้ให้การรับรองพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - cultural : ASCC) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการทางสังคม ความยุติธรรมและสิทธิ การส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ทั้งนี้พิมพ์เขียวประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Blueprint) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ณ อำเภอชะอำ - หัวหิน ประเทศไทย

การนี้เพื่อเป็นการรับรองการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงไว้ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ และได้มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551

แนวคิดการจัดทำกฎบัตรอาเซียนเกิดขึ้นกรอบกระบวนการปฏิรูปอาเซียนเพื่อสร้างสภาพนิติบุคคลของอาเซียนและจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยมุ่งเน้นการสร้างนิติฐานะ (Legal Status) เวทีระหว่างประเทศให้กับอาเซียน (Intergovernmental Organization) ดังนั้น กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) จึงเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะ

วางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามที่ผู้นำอาเซียน ได้ตกลงกันไว้ โดยนอกจากการประมวลสิ่งที่ถือเป็นค่านิยม หลักการและแนวปฏิบัติที่ดีของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงการแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้นพร้อมกับกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรสำคัญอาเซียน ตลอดจนความสัมพันธ์การดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ อาทิ การมีเพลงประจำอาเซียน (ASEAN Anthem) การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียนและการจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาท เป็นต้น

กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วย บทบัญญัติ 13 บท 55 ข้อ ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการสมาชิกภาพ โครงสร้างองค์กรอาเซียน องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน กระบวนการตัดสินใจการระงับข้อพิพาทงบประมาณและการเงิน การบริหารจัดการเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน และความสัมพันธ์กับภายนอก โดยมีประเด็นใหม่ที่แสดงความก้าวหน้าของอาเซียน ได้แก่ (1) การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (2) การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียน สอดส่องและรายงานการทำตามความตกลงของรัฐสมาชิก (3) การจัดตั้งกลไกสำหรับระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก (4) การให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายฯ อย่างร้ายแรง (5) การเปิดช่องให้ใช้วิธีการอื่นการตัดสินใจได้ หากไม่มีฉันทามติ (6) การส่งเสริมการปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วมซึ่งทำให้การตีความหลักการห้ามแทรกแซงกิจการภายในมีความยืดหยุ่นมากขึ้น (7) การเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียนเพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที (8) การเปิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาคม สังคมมากขึ้น และ (9) การปรับโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น กำหนดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน 2 ครั้งต่อปี จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือแต่ละ 3 เสาหลัก และการมีคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียน ที่กรุงจาการ์ตาเพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายการประชุมของอาเซียน เป็นต้น

การมีกฎบัตรอาเซียนจะช่วยผลักดันให้อาเซียนก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมที่มีประชากรมากกว่า 550 ล้านคน อันจะส่งผลดีแก่ของเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกพร้อมกับเพิ่ม โอกาสทางการค้าและการลงทุนตลอดจนการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งเส้นทางคมนาคม ระบบไฟฟ้า และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่จะสามารถเชื่อมโยงระหว่างกันได้อย่างกว้างขวางและยังมีการสร้างความร่วมมือเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการจัดตั้งประชาคม 3 เสาหลักของอาเซียน ได้แก่ แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม และแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงช่วง 7 ปีข้างหน้า

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 17 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม เมื่อวันที่ 29 - 30 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ที่ประชุม ได้เห็นชอบร่างแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity : MPAC) เพื่อใช้เป็นยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียนปี พ.ศ. 2554 - 2558 โดยได้กำหนดการเชื่อมโยงครอบคลุม 3 มิติ คือ การเชื่อมโยงทางกายภาพ การเชื่อมโยงองค์กร และการเชื่อมโยงประชาชน ได้แก่

1. การเชื่อมโยงทางกายภาพ (Physical Connectivity) โดยเน้นความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ทั้งการปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และการขยายเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึง มียุทธศาสตร์การเชื่อมโยงที่สำคัญ อาทิ

1.1 การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ แผนแม่บท MPAC จะผลักดันโครงการสาทรูปโภคพื้นฐานด้านคมนาคมทางบกที่สำคัญ ให้แล้วเสร็จ อาทิ โครงการ ASEAN Highway Network (AHN) ซึ่งเป็นเครือข่ายเส้นทางถนนเชื่อมโยงประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นระยะทางทั้งสิ้น 38,400 กิโลเมตร โดยปัจจุบันมีอีกหลายจุดที่ขาดความเชื่อมโยง (Missing Link) โดยเฉพาะพม่าและอีกหลายเส้นทางที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โครงการ Singapore Kunming Rail Link (SKRL) ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟเชื่อมโยง 8 ประเทศ คือ เส้นทางหลักที่ผ่าน 6 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนาม และจีน (คุนหมิง) และมีเส้นทางแยกอีก 2 สาย คือ ไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และไทย - พม่า ซึ่งยังมีจุดที่ขาดความเชื่อมโยงหลายจุดกัมพูชา เวียดนาม พม่า สปป.ลาว และไทย สำหรับทางน้ำ แผนแม่บท MPAC ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพท่าเรือหลักสำคัญเครือข่ายการขนส่งทางทะเลภูมิภาคอาเซียนไว้ 47 แห่ง ซึ่งท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังของไทยได้ถูกนับรวมไว้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเส้นทางอนุภูมิภาค ขณะที่ทางอากาศจะเน้นเรื่องการปรับปรุงระบบการบิน/พัฒนาคุณภาพสาทรูปโภคพื้นฐานรองรับการขนส่งทางอากาศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาเส้นทางการบินใหม่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวขนส่งทางอากาศระดับภูมิภาค

1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อตอบสนองการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพรองรับการขยายตัวทางการค้า รวมทั้งลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความสามารถการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อลดผลกระทบที่จะบั่นทอนการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประชาคมอาเซียน ทั้งนี้หนึ่งยุทธศาสตร์

สำคัญ คือ การจัดตั้ง ASEAN Broadband Corridor ปี พ.ศ. 2557 เพื่อช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าถึงข้อมูลได้เช่นเดียวกันก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปี พ.ศ. 2558

1.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านพลังงาน เนื่องจากประเทศอาเซียนมีบทบาทสำคัญ การเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมของโลก ทำให้ความต้องการพลังงานมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศ CLMV (Cambodia Laos Myanmar Vietnam) ยังไม่สามารถเข้าถึงพลังงานได้อย่างทั่วถึง แผนแม่บท MPAC จึงเน้นให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงพลังงาน โดยอาศัยกรอบ ASEAN Power Grid (APG) และ Trans-ASEAN Gas Pipeline (TAGP) เป็นความเชื่อมโยงหลักเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงาน การเข้าถึงพลังงาน และความยั่งยืนด้านพลังงาน ภายในภูมิภาคอาเซียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

2. การเชื่อมโยงองค์กร (Institutional Connectivity) เป็นการเน้นการเชื่อมโยงด้านระบบ/กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความตกลงหรือความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งจะนำมาซึ่งการดำเนินการเชิงรูปธรรม ทั้งนี้ ปัจจุบันมีความตกลงหลายกรอบที่เอื้อต่อความเชื่อมโยงของระบบแต่ยังไม่มีผลบังคับใช้และต้องปรับปรุงรายละเอียดให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางปฏิบัติ อาทิ กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการขนส่งสินค้าผ่านแดน และกรอบความตกลงว่าด้วยการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

3. การเชื่อมโยงประชาชน (People - to People Connectivity) จะให้การส่งเสริมการเรียนรู้ วัฒนธรรมและสังคมของประเทศอาเซียน อาทิ การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของประเทศอาเซียน เป็นภาษาที่สาม การถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนระบบการศึกษาระหว่างกัน รวมถึงการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายบุคคล โดยเสรี อาทิ การยกเว้นระบบวีซาระหว่างกัน และการส่งเสริมท่องเที่ยวภายในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2555 การเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนภูมิภาคเรียนรู้และเข้าใจประเทศร่วมกลุ่มอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นซึ่งเอื้อต่อการปรับใช้ทางธุรกิจ เพื่อผลิตสินค้าตอบสนองความต้องการผู้บริโภคตลาดอาเซียน และสร้างความไว้วางใจในการการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

วิวัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นแนวโน้มสำคัญของการพัฒนาทางเศรษฐกิจโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภูมิภาคต่าง ๆ (Regional Trade Agreements : RTAs) มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา โดยจากข้อมูลองค์การการค้าโลก เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 พบว่า มีการรวมกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ ที่ได้แจ้งกับองค์การการค้าโลก สูงถึง 511 กลุ่ม

สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนของอาเซียนเพิ่งจะเด่นชัดเมื่อปี พ.ศ. 2519 เมื่ออาเซียนได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรก และผู้นำประเทศสมาชิกได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความสมานฉันท์ของอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) ขึ้น อาทิ การจัดทำ ASEAN Preferential Trading Arrangement (PTA) ปี พ.ศ. 2520 การลงนามความตกลงความร่วมมือด้านการสำรองอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Security Reserve) โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนภูมิภาค เช่น โครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Projects) โครงการความเกื้อกูลด้านอุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Complementation) เป็นต้น

อาเซียนได้พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจก้าวสำคัญไปอีกระดับหนึ่งด้วยประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรี (AFTA) ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนระยะต่อมาถึงปัจจุบัน โดยได้มีการจัดตั้งคณะมนตรีเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA Council) ภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement of the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN) เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานเขตการค้าเสรีอาเซียนอาฟตานับเป็นความสำเร็จครั้งแรกของอาเซียน การส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกโดยการยกเลิกอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ระหว่างกัน

อัตราภาษีสินค้าส่วนใหญ่ของประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และบรูไน) ได้ลดมาอยู่ที่ร้อยละ 0 - 5 แล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยปี พ.ศ. 2550 ประเทศอาเซียนเดิมได้ปรับลดภาษีสินค้าจำนวนร้อยละ 80 ของสินค้าบัญชีลดภาษีเป็น 0% แล้ว โดยสินค้าบัญชีลดภาษีของไทยมีทั้งสิ้น 8,300 รายการ และรายการที่ลดภาษีเป็น 0% แล้วมี 6,643 รายการ ทั้งนี้ประเทศอาเซียนเดิมทั้ง 6 ประเทศ มีเป้าหมายยกเลิกภาษีสินค้าทุกรายการเป็น 0% ภายปี พ.ศ. 2553 สำหรับประเทศอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ (กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม หรือ CMLV) มีการกำหนดการลดภาษีศุลกากรแตกต่างกันออกไป โดยเวียดนามลดภาษีเหลือร้อยละ 0 - 5 ปี พ.ศ. 2549 ลาวและพม่าปี พ.ศ. 2551 และกัมพูชาภายปี พ.ศ. 2553 และทั้ง 4 ประเทศจะต้องยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าทุกรายการให้แล้วเสร็จภายปี พ.ศ. 2558 โดยมีความยืดหยุ่นสินค้าบางรายการได้จนถึงปี 2561 ที่ผ่านมา การจัดตั้งอาฟตาได้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าภายในภูมิภาคอย่างมาก มูลค่าการค้าปี 2536 ที่มีมูลค่าเพียง 82,444 ล้านดอลลาร์สหรัฐได้เพิ่มเป็น 250,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐปี พ.ศ. 2549

เมื่อการเปิดเสรีทางการค้าได้มีความคืบหน้าไปลำดับหนึ่งจึงเกิดแนวคิดของการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ และการลงทุนขึ้นปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2541 ตามลำดับ เพื่อสร้างจุดแข็งและเสริมสร้างขีดความสามารถการเป็นผู้บริหารระดับภูมิภาค และจัดตั้งเขตการลงทุนที่มีศักยภาพ

กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) อาเซียนได้ขยายความร่วมมือไปสู่การเปิดเสรีการค้าบริการ โดยการจัดทำความตกลงด้านการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Service : AFAS) เพื่อเสริมสร้างความสามารถการเป็นผู้ให้บริการภูมิภาคและให้มีการเปิดตลาดการค้าบริการที่ลึกและกว้างภายใต้กรอบ WTO โดยการเจรจาเปิดตลาดของอาเซียนจะดำเนินการเป็นรอบ ๆ และจะต้องเจรจาไปจนบรรลุเป้าหมายการเปิดตลาดทุกสาขาบริการปี พ.ศ. 2558

ปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) อาเซียนได้จัดทำกรอบความตกลงเขตลงทุนอาเซียน(ASEAN Investment Area : AIA) เพื่อเปิดเสรีลงทุนธุรกิจที่ไม่ใช่ภาคบริการ 5 ภาค คือ การผลิต ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และธุรกิจบริการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ 5 ภาค โดยประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศ มีเป้าหมายการเปิดเสรีการลงทุนและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่นักลงทุนอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน CMLV ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาเซียนจะได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจระดับภูมิภาคโดยการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ซึ่งส่งผลให้เกิดโอกาสและประโยชน์ทางการพัฒนาระดับหนึ่ง แต่บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกและภูมิภาค เช่น ความไม่มีเสถียรภาพของระดับการเงินโลก การเพิ่มของราคาพลังงานการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน เป็นต้น ได้ผลักดันให้อาเซียนตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือไปสู่ก้าวประวัติศาสตร์ คือ การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

1. ที่มาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีจุดเริ่มต้นจากการลงนามร่วมกันของผู้นำอาเซียนปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เมื่อครั้งประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ณ ประเทศอินโดนีเซีย ต่อมาการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 11 เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) ณ ประเทศมาเลเซีย ผู้นำอาเซียนได้มีความเห็นชอบร่วมกันให้เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี จากปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) เป็นปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยระบุคุณลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ไว้สอดคล้องกับแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 ซึ่งระบุเป้าหมายและกรอบระยะเวลาการดำเนินมาตรการต่าง ๆ พร้อมทั้งความยืดหยุ่นที่จะตกลงกันล่วงหน้าการดำเนินงานตามแผนงานสำหรับประชาคมทั้ง 10 ประเทศ ดังนั้นการประชุมรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่อาวุโส (SEOM) จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน (AEC Blueprint) และตารางเวลาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (Strategic Schedule) เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ต่อไป

การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 ผู้นำอาเซียนยืนยันพันธกรณีที่เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 จากเดิมที่ระบุไว้ปี ค.ศ. 2020 ตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 และแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 โดยลงนามแถลงการณ์เชบูเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 โดยด้านเศรษฐกิจ ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี ค.ศ. 2015 และเปลี่ยนแปลงอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น

2. เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) คือ การไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามที่ระบุไว้ใน วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเชิงลึกและกว้างขวางมากขึ้นผ่านความร่วมมือที่มีอยู่ปัจจุบันและแผนการดำเนินงานใหม่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน โดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเปิดมองบริบทภายนอก และส่งเสริมกลไกตลาด ซึ่งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์กรอบพหุภาคีและยึดมั่นระบบกฎเกณฑ์ เพื่อความสอดคล้องของการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านเศรษฐกิจ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ

2.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Single Production Base) เน้นการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือระหว่างกันอย่างเสรี

2.2 การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถการแข่งขันสูง (High Competitive Economic Region) เน้นการดำเนินงานนโยบายการแข่งขัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนา ICT และพลังงาน

2.3 การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Equitable Economic Development) เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกใหม่ (CLMV) เพื่อช่วยลดช่องว่างของระดับการพัฒนา

2.4 การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Fully Integrated into Global Economy) เน้นการจัดทำเขตการค้าเสรี (Free trade Area - FTA) และการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจ (Closer Economic Partnership - CEP) กับประเทศคู่เจรจา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน สร้างอาเซียนให้มีพลวัตและขีดความสามารถมากขึ้นด้วยกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งของการปฏิบัติตามแผนงานด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิม การเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ แรงงานฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งกลไกสถาบันของอาเซียน โดยก้าวแรกของการมุ่งไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2

ขณะเดียวกันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) ผ่านความร่วมมือภายใต้โครงการแผนงานกรอบความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration : IAI) และแผนงานกรอบภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานแผนความร่วมมือด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมขีดความสามารถ การยอมรับคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพ การหารือที่ใกล้ชิดมากขึ้นเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายทางการเงิน มาตรการทางการค้าและการเงิน การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e - ASEAN) การรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อภูมิภาค และการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3. ความจำเป็นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นความพยายามที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก กล่าวคือ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแนวโน้มการทำข้อตกลงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้อาเซียนต้องเร่งแสดงบทบาทการรวมกลุ่มด้วยความมั่นคงและแน่นแฟ้นมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานระหว่างกันให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการแข่งขันทางการค้าและการแข่งขันเพื่อดึงดูดการลงทุน โดยตรงที่มีความรุนแรงมากขึ้นและมีแนวโน้มจะถ่ายโอนไปสู่ประเทศเศรษฐกิจใหม่มากขึ้น เช่น จีน อินเดีย บราซิล เป็นต้น

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอาเซียนตลาดโลก เนื่องจากจะส่งเสริมให้เกิดการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกที่ลึกซึ้งกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งด้านการค้าสินค้าการค้าบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงาน รวมถึงความร่วมมือด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน

ให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการครองชีพและความกินดีอยู่ดีของประชาชน ภายประเทศและการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาระหว่างกันให้น้อยลง

4. คุณลักษณะของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีรูปแบบการรวมกลุ่มที่เป็นการดำเนินงานลักษณะผสมผสานซึ่งมีลักษณะร่วมระหว่างสหภาพศุลกากร (Custom Union) ตลาดร่วม (Common Market) และสหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) กล่าวคือ เป็น Custom Union เนื่องจากมีการจัดภาษีภายในภูมิภาค แต่ยังไม่มีการปรับประสานอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากประเทศภายนอกภูมิภาค (Uniform External Tariff Structure) เป็น Common Market คือ มีการจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี และส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และการลงทุน แต่สิ่งที่ยังขาดอยู่คือ นโยบายร่วมทางการค้า (Common External Trade Policy) รวมทั้งเป็น Economic Union คือ มีเป้าหมายการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน และปัจจัยการผลิตที่เสรี แต่ยังคงขาดนโยบายการเงิน การคลัง และระบบเงินสกุลร่วมกัน ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่มีลักษณะเฉพาะ โดยได้พัฒนามาให้เหมาะสมกับ โครงสร้างและความสัมพันธ์ของอาเซียนด้วย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน อนาคตอาเซียนจำเป็นจะต้องคำนึงถึงบริบทภายนอกประกอบด้วย โดยเฉพาะทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศภายนอกกลุ่มเพื่อสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนประชาคมโลก และเพิ่มขีดความสามารถการเจรจาต่อรอง รวมถึงส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งและกว้างขวางมากขึ้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาไปลักษณะการเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) ตลาดร่วม (Common Market) หรือสหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) อนาคต

กล่าวโดยสรุปแล้ว รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาเซียนไม่สามารถอิงตามหลักการ/รูปแบบตามทฤษฎีที่มีอยู่ เนื่องจากเป็นการพัฒนาแนวทาง/รูปแบบวิธีดำเนินงานของอาเซียนตามความเหมาะสมกับการดำเนินงานภายในของอาเซียนเอง และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนก็เป็นไปลักษณะที่ประเทศสมาชิกต่างเห็นพ้องร่วมกันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย/พันธสัญญาที่ตกลงกันไว้ ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งมากขึ้น

5. ศักยภาพสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นความพยายามการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ที่สุดบรรดาประเทศกำลังพัฒนา (Largest Integration Effort Attempted in Developing World) การรวมกลุ่ม

ทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุน อันเนื่องมาจากการลดอุปสรรคการค้าเข้าสู่ตลาด ทั้งด้านมาตรการภาษีและมาตรการที่ไม่มีภาษี รวมถึง การส่งเสริมความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน ดังนั้นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการยกระดับการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของประเทศสมาชิกที่มี ความหลากหลายและความได้เปรียบด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์การพัฒนาร่วมกันของอาเซียนดังต่อไปนี้

5.1 อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การเป็นประชาคมอาเซียน จะสามารถสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจระดับที่ใกล้เคียงกับสหภาพยุโรป คิดเป็น 5.3% ของ GDP ทั้งภูมิภาค นับตั้งแต่หลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) เป็นต้นมา ประเทศ สมาชิกอาเซียนมีมูลค่าจีดีพีต่อประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ จาก 965 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อปี 2009

5.2 อาเซียนเป็นภูมิภาคที่เปิดกว้างด้วยสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงมหาอำนาจ ทางเศรษฐกิจสำคัญ และนโยบายการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างสมาชิก และประเทศภูมิภาคภายนอก อาเซียน ได้กลายเป็นภูมิภาคที่เปิดกว้างทางเศรษฐกิจ เนื่องจาก เป็นฐานการลงทุนที่สามารถดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน จากความได้เปรียบ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงานราคาถูก

ปี 2009 สัดส่วนการค้าของประเทศอาเซียนนอกเหนือจากการค้าภายในภูมิภาค กับประเทศสมาชิกด้วยกันแล้ว อาเซียนมีประเทศคู่ค้าสำคัญสามอันดับแรก ได้แก่ ประเทศจีน สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น แต่ละประเทศมีสัดส่วนมูลค่าประมาณ 10 - 11% ของการค้าทั้งหมด

ปี 2010 อาเซียนมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรวม 74,081 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 95.6 ประกอบด้วย การลงทุนระหว่างกันอาเซียน ร้อยละ 20 และการลงทุนจากภายนอก ได้แก่ สหภาพยุโรป (ร้อยละ 26.6) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 15.3) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 15.3) เกาหลีใต้ (ร้อยละ 6.8) จีน (ร้อยละ 4.8) อินเดีย (ร้อยละ 4.6) ออสเตรเลีย (ร้อยละ 3.2) และแคนาดา (ร้อยละ 3.0)

นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศภูมิภาคอื่น ๆ ยังเป็น การเชื่อมโยงอาเซียนเข้ากับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญอื่น ๆ ของโลก ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาส ทางเศรษฐกิจให้แก่อาเซียนมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันอาเซียนยังได้มีความตกลงทางเศรษฐกิจกับประเทศ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

การขยายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน + 3 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) จะทำให้มีประชากรรวมกันกว่า 2,100 ล้านคน (ร้อยละ 31 ของประชากรโลก) และมี GDP รวมกันกว่า 13,900 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ร้อยละ 22 ของ GDP โลก) หรือ กรอบอาเซียน + 6

ที่มีสมาชิกเพิ่มจากกรอบ + 3 อีก 3 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย จะมีจำนวนประชากรเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลก (กว่า 3,300 ล้านคน) และมี GDP รวมกันมากกว่า 1 ใน 4 ของ GDP ของโลก

ท้ายที่สุดแล้ว ความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ ภายใต้กรอบอาเซียน อาเซียน + 3 และอาเซียน + 6 จะทำให้อาเซียนกลายเป็น 1 ใน 3 เขตเศรษฐกิจสำคัญของโลก

5.3 อาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตสำคัญของ โลกภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และหลากหลายรวมทั้งเป็นแหล่งที่ดึงดูดการผลิตสินค้าและบริการที่สำคัญของโลก สินค้าส่งออกสำคัญของอาเซียน ได้แก่ วงจรรวมอิเล็กทรอนิกส์ ปีโตรเลียม ชิ้นส่วนและส่วนประกอบคอมพิวเตอร์และเครื่องจักร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ดังนั้น ผลจากการเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้อาเซียนมีบทบาทสำคัญของการเป็นห่วงโซ่การผลิตและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกมากยิ่งขึ้น

5.4 อาเซียนเป็นที่หมายด้านการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพภูมิภาคอาเซียนมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยว ทั้งเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอื่น ๆ และความได้เปรียบด้านราคา ทำให้อาเซียนเป็นเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวของคนประเทศอื่น ๆ ปี 2010 มีจำนวนนักท่องเที่ยวอาเซียนรวม 72.2 ล้านคน ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 10.1 ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวจากประเทศอาเซียน ร้อยละ 47.4 และนักท่องเที่ยวจากภายนอก ได้แก่ ประเทศ + 3 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) ร้อยละ 16.4 สหภาพยุโรป ร้อยละ 9.5 และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 3.7 ดังนั้น การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปี 2015 ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานการค้า การลงทุนจะช่วยผลักดันให้การท่องเที่ยวของอาเซียนขยายตัวมากขึ้นด้วย

5.5 สาระสำคัญของพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC Blueprint) เพื่อให้เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้ง 4 ประการบรรลุผลสำเร็จ อาเซียนได้จัดทำแผนงานเชิงบูรณาการการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินงานภาพรวมที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2015 ได้อย่างชัดเจนร่วมกัน การนี้ผู้นำอาเซียนจึงได้ลงนามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) โดยประกอบด้วย แผนการดำเนินงาน (AEC Blueprint) และ ตารางเวลาดำเนินงาน (Strategic Schedule) ซึ่งเป็นเอกสารผนวก ช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 ที่สิงคโปร์ เมื่อปี พ.ศ. 2550

การจัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะเป็นการกำหนดทิศทางดำเนินงานด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนบรรลุเป้าหมายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี ค.ศ. 2015 และเป็นการสร้างพันธสัญญาระหว่าง

ประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 องค์ประกอบที่สำคัญของพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเป็นตลาดเดียว และฐานการผลิต ร่วมกัน	การสร้าง ขีดความสามารถ การแข่งขันทางเศรษฐกิจ ของอาเซียน	การพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างเสมอภาค	การบูรณาการเข้ากับ เศรษฐกิจโลก
แผนงานที่จะส่งเสริม ให้มีการเคลื่อนย้าย สินค้าบริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมือ อย่างเสรีและการ เคลื่อนย้ายเงินทุน อย่างเสรีมากขึ้น	แผนงานที่จะส่งเสริม การสร้างความสามารถ ด้านต่าง ๆ เช่น นโยบายการแข่งขัน สิทธิทรัพย์สินทาง ปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเงิน การขนส่ง และ เทคโนโลยีสารสนเทศ	แผนงานที่จะส่งเสริม การรวมกลุ่มทาง เศรษฐกิจของประเทศ สมาชิกและลดช่องว่าง ของระดับการพัฒนา ระหว่างสมาชิกเก่า และใหม่ เช่น สนับสนุนการพัฒนา SMEs	แผนงานที่จะส่งเสริม การรวมกลุ่มเข้ากับ ประชาคมโลกโดยเน้น การปรับประสาน นโยบายเศรษฐกิจของ อาเซียนกับประเทศ ภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้า เสรีและการสร้าง เครือข่ายด้านการผลิต

สำหรับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ การปรับปรุงกลไกด้านสถาบัน โดยการจัดตั้งกลไกการหารือระดับสูง ประกอบด้วย ผู้แทนระดับรัฐมนตรีทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนอาเซียน ตลอดจนการพัฒนาระบบกลไกการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน (Peer Review) และจัดทำแหล่งทรัพยากรสำหรับการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 3 สาระสำคัญของพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน	
(1) การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรี	<p>1.1 การขจัดภาษี ภาษีสำหรับสินค้าภายในอาเซียนจะถูกขจัด สอดคล้องกับกรอบเวลาและพันธกรณีที่ระบุไว้ใน CEPT - AFTA และความตกลง/พิธีสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ขจัดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าทุกรายการ ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง ภายในปี 2010 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และภายในปี 2015</p> <p>1.2 การขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี เช่น ยกเลิกมาตรการมิใช่ ภาษีที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า (NTBs) ทั้งหมดภายในปี 2010 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 5 ประเทศ ปี 2012 สำหรับฟิลิปปินส์ และปี 2015 โดยมีความยืดหยุ่นได้ถึงปี 2018 สำหรับประเทศ CLMV</p> <p>1.3 กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) ดำเนินการ ใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ตอบสนองต่อพลวัตและการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการผลิตของโลกเพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน สนับสนุนเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาค ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ลดช่องว่างการพัฒนา และสนับสนุนการเพิ่ม การใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้กรอบ CEPT - AFTA</p> <p>1.4 การอำนวยความสะดวกทางการค้า กฎระเบียบ ขั้นตอน วิธีการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการค้าและศุลกากร ที่ไม่ยุ่งยาก เป็นแนวเดียวกัน มีมาตรฐาน จะลดต้นทุนทางธุรกรรม อาเซียนซึ่งจะช่วยส่งเสริมขีดความสามารถการส่งออก และอำนวยความสะดวกการรวมตัวของอาเซียนให้เป็นตลาดเดียว สำหรับการค้าสินค้า การค้าบริการและการลงทุน และการเป็นฐาน การผลิตเดียว</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
	<p>1.5 การรวมกลุ่มทางอุตสาหกรรม วิสัยทัศน์ด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนปี 2020 ได้ถูกเร่งรัดเป็นปี 2015 โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมระหว่างปี 2005 - 2010 มีจุดมุ่งหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) รวมกลุ่มโครงสร้างด้านอุตสาหกรรม (b) ปรับปรุงการจําแนกพิกัดอุตสาหกรรม การประเมินอุตสาหกรรม การกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าให้ทันสมัย และจัดทำระบบอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (c) ปรับระบบการตรวจปล่อยสินค้าให้มีความคล่องตัวมากขึ้น (d) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (e) เสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (f) ลดช่องว่างการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และ (g) นำเทคนิคการบริหารจัดการความเสี่ยงและระบบการควบคุมตรวจสอบเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้ามาใช้ <p>1.6 มาตรฐานและอุปสรรคทางเทคนิค มาตรฐาน กฎระเบียบด้านเทคนิคและการประเมินความสอดคล้องจะต้องมีการปรับปรุงประสานให้เป็นแนวเดียวกัน โดยจัดทำแนวปฏิบัติด้านมาตรฐานและความสอดคล้องของอาเซียนให้โปร่งใสมากขึ้น ปรับปรุงคุณภาพของการประเมินความสอดคล้อง และให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน</p>
(2) การเคลื่อนย้ายบริการที่เสรี	<p>เป็นการลดข้อจำกัดต่อผู้ให้บริการของอาเซียนการให้บริการและเข้ามาจัดตั้งกิจการภายในประเทศสมาชิกอื่นตามเงื่อนไขกฎเกณฑ์ภายในประเทศ เช่น การจัดทำคุณสมบัติวิชาชีพเพื่ออำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายบุคลากรภูมิภาค การเปิดเสรีภาคการเงิน เป็นต้น</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
(3) การเคลื่อนย้าย การลงทุนที่เสรี	โดยจัดทำความตกลงเขตการลงทุนอาเซียนเต็มรูปแบบ (ACIA) ซึ่งอิงตามความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) และความตกลงคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (IGA) ที่มีอยู่เดิมให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น การคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือ การส่งเสริมและการสร้างความรับรู้ด้านการลงทุนและการเปิดเสรีการลงทุน
(4) การเคลื่อนย้ายเงินทุน ที่เสรีมากขึ้น	โดยส่งเสริมการพัฒนาและการรวมกลุ่มตลาดทุนของอาเซียน เช่น การปรับประสานมาตรฐานด้านตลาดทุนอาเซียน ด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์การเสนอขาย ตราสารหนี้ ข้อกำหนด การเปิดเผยข้อมูล และกฎเกณฑ์การจำกัดจำหน่ายระหว่างกันให้มากขึ้น การอนุญาตการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น เช่น ยกเลิกหรือผ่อนคลายนโยบายการเคลื่อนย้ายทุน
(5) การเคลื่อนย้ายแรงงาน ฝีมือที่เสรี	โดยบริหารจัดการการเคลื่อนย้ายหรืออำนวยความสะดวกการเดินทางสำหรับบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของประเทศผู้รับ เช่น อำนวยความสะดวกการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและแรงงานฝีมืออาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้ามพรมแดน เป็นต้น ตลอดจนประสานและสร้างมาตรฐานอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคลากรภูมิภาคเพื่ออำนวยความสะดวกการเปิดเสรีเครือข่ายมหาวิทยาลัยของอาเซียน (AUN) เพื่อเพิ่มการเคลื่อนย้ายทั้งนักเรียนและเจ้าหน้าที่ภูมิภาค
(6) การรวมกลุ่มสาขา ที่สำคัญของอาเซียน	ระยะแรกอาเซียนจะมุ่งใช้ทรัพยากรการพัฒนาการรวมกลุ่มที่จำกัดบางสาขาที่สำคัญจำนวน 12 สาขา เพื่อเป็นแรงกระตุ้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภาพรวมของอาเซียน โดยประเทศสมาชิกหลายประเทศได้รับหน้าที่การเป็นผู้ประสานงานแต่ละสาขา โดยสาขาสำคัญแต่ละสาขาจะมีแผนงานซึ่งรวมมาตรการเฉพาะสาขาและมาตรการภาพรวมที่คาบเกี่ยวกับการดำเนินงานทุกสาขา เช่น มาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
(7) ความร่วมมือด้านอาหาร การเกษตร และป่าไม้	<p>เพื่อเป็นการเพิ่มการค้าภายในและภายนอกอาเซียนและพัฒนาความสามารถการแข่งขันของสินค้าอาหาร เกษตร และป่าไม้ระยะยาว เช่น พัฒนาและใช้ระบบบริหารจัดการคุณภาพผลิตภัณฑ์ประมง เป็นต้น ส่งเสริมความร่วมมือ แนวทางร่วมและการถ่ายโอนเทคโนโลยี ระหว่างอาเซียนกับองค์กรระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคและภาคเอกชน เช่น ความร่วมมือด้านการวิจัยและการถ่ายโอนเทคโนโลยี และส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรของอาเซียน เช่น จัดตั้งการเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจกับสหกรณ์การเกษตร</p>
2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถการแข่งขันสูง	
(1) นโยบายการแข่งขัน	<p>เพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการแข่งขันอย่างยุติธรรมภายในภูมิภาค เช่น ผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีนโยบายด้านการแข่งขันทางการค้าภายในปี ค.ศ. 2015 จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายการแข่งขัน เพื่อเป็นเวทีสำหรับหารือและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน เป็นต้น</p>
(2) การคุ้มครองผู้บริโภค	<p>เช่น เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการคุ้มครองผู้บริโภคอาเซียนโดยการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคอาเซียน (ASEAN Coordinating Committee on Consumer Protection - ACCCP) และจัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่ออำนวยความสะดวกการแลกเปลี่ยน</p>
(3) สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา	<p>เช่น การดำเนินการตามแนวทางของแผนปฏิบัติการด้านสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน 2004 - 2010 (ASEAN IPR Action Plan 2004 - 2010) และผลงานความร่วมมืออาเซียนด้านสิทธิ (ASEAN Cooperation on Copyrights) จัดตั้งระบบจัดเก็บข้อมูลของอาเซียนเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ใช้และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียน</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
<p>(4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน</p>	<p>4.1 ความร่วมมือด้านการขนส่งเพื่อพัฒนาการใช้ศักยภาพของเขตการค้าเสรีอาเซียนอย่างเต็มที่ ทั้งการเป็นฐานการผลิตเดียว การท่องเที่ยวและการลงทุน การลดช่องว่างการพัฒนา และการเชื่อมโยงอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>4.2 การขนส่งและการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ โดยดำเนินมาตรการภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการขนส่งของอาเซียน (ATAP) 2005 - 2010 ซึ่งครอบคลุมการขนส่งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ และการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง เช่น ดำเนินการตามกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกสินค้าผ่านแดนของอาเซียน ภายในปี 2009</p> <p>4.3 การขนส่งทางบก ให้มีความสำคัญกับการดำเนินโครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟระหว่างสิงคโปร์-คุนหมิง (SKRL) และโครงการเครือข่ายทางหลวงอาเซียน (AHN) ให้เสร็จสมบูรณ์</p> <p>4.4 การขนส่งทางน้ำและทางอากาศ โดยนำหลักการและกรอบการทำงานเพื่อให้มีตลาดขนส่งสินค้าทางเรือเพียงตลาดเดียว มาใช้และพัฒนาการเป็นตลาดเดียวด้านการบินของอาเซียน</p> <p>4.5 โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (Information Infrastructure) ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างกัน (Interconnectivity) และการทำงานร่วมกันทางเทคนิค (Technical Interoperability) ระหว่างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการยกระดับเครือข่ายแห่งชาติที่มีอยู่และพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลของภูมิภาค เช่น พัฒนาการเชื่อมโยงความเร็วสูง (High - speed Connection) ระหว่างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (National Information Infrastructures : NII)</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
	4.6 ความร่วมมือด้านพลังงาน เช่น เร่งการพัฒนาโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซ
(5) ภาษีอากร	ดำเนินการให้มีการสร้างเครือข่ายของความตกลงว่าด้วยการหลีกเลี่ยงการจัดเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศสมาชิกภายในปี 2010 เท่าที่จะสามารถดำเนินการได้
(6) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce)	โดยการปฏิบัติตามกรอบความตกลง e-ASEAN และบนพื้นฐานของกรอบความตกลงร่วมอื่น ๆ เช่น ดำเนินนโยบายการแข่งขันด้านโทรคมนาคมโดยใช้แนวทางการปฏิบัติที่ดีและสนับสนุนการออกกฎหมายประเทศด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
3) การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน	
(1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	โดยดำเนินการตามพิมพ์เขียวนโยบายของอาเซียนด้านการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (APBSD) 2004 - 2014 เพื่อสร้างความสามารถการแข่งขัน การปรับตัวและการมีส่วนร่วมการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค
(2) ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน	โดยกำหนดแนวทางและเน้นความพยายามร่วมกันการลดระดับช่องว่างของการพัฒนาทั้งภายในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ ครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเสริมสร้างขีดความสามารถรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภูมิภาค พลังงานบรรยากาศการลงทุน การท่องเที่ยว การลดระดับความยากจนและการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	แนวทางการดำเนินงาน
4) การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจได้อย่างสมบูรณ์	
(1) แนวทางการสร้างความ เป็นหนึ่งเดียวกันต่อปฏิสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับภายนอก	ทบทวนพันธกรณีของ FTA/CEP เทียบกับพันธกรณีของการรวมกลุ่มอาเซียน และดำเนินการให้มีระบบที่จะสนับสนุนการประสานงานมากขึ้น การเจรจาการค้ากับประเทศคู่เจรจาภายนอกอาเซียน และเวทีการเจรจาการค้าระดับภูมิภาคและระดับพหุภาคีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุดรกรอบท่าทีการเจรจาร่วมกัน
(2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายอุปทานของโลก	รับหลักปฏิบัติสากลที่ดีและมาตรฐานการผลิตและจำหน่ายมาใช้ภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อยกระดับขีดความสามารถและผลิตภาพด้านอุตสาหกรรม และส่งเสริม การเข้ามามีส่วนร่วมการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและระดับโลกให้กับประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาดำเนินการต่ำกว่าของอาเซียน

การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศสมาชิกได้กำหนดให้มีความยืดหยุ่นแต่ละเรื่องไว้ล่วงหน้าได้ (Pre-agreed Flexibilities) แต่หากประเทศสมาชิกตกลงกันได้แล้ว จะต้องยึดถือและปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ตกลงกันอย่างเคร่งครัด

โดยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและกำหนดเวลาที่ตั้งใจไว้ อาเซียนได้จัดทำเครื่องมือติดตามวัดผลการดำเนินงานตาม AEC Blueprint เรียกว่า AEC Scorecard ซึ่งเป็นเครื่องมือการติดตามความคืบหน้าและประเมินผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศรวมทั้งภาพรวมการดำเนินงานระดับภูมิภาคด้วย โดยจะเสนอ AEC Scorecard ให้ผู้นำอาเซียนทราบการประชุมสุดยอดอาเซียนทุกปีด้วย

แนวโน้มการพัฒนาภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. การจัดระบบและการเพิ่มขึ้นทางการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างประเทศ

เป้าหมายการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อันเป็นผลมาจากการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือที่เสรี รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดการจัดระบบและขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคอาเซียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการกำหนดระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การขจัดภาษี

และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การบังคับใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin - ROO) การรวมกลุ่มทางศุลกากรรวมถึงการอำนวยความสะดวกทางการค้าและศุลกากรจะก่อให้เกิดการจัดระบบด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีมาตรฐานและเป็นสากล เมื่อผนวกกับการขยายขนาดของตลาดที่กว้างขวางด้วยประชากรจำนวนมากถึง 560 ล้านคน การเป็นฐานการผลิตร่วมกัน ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ภายใต้ภูมิภาค จะทำให้เกิดประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

ด้านการค้า ประเทศอาเซียนจะได้รับประโยชน์จากการลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการเนื่องจากนำเข้าวัตถุดิบราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน การขยายตัวของตลาดแรงงาน การจ้างแรงงานฝีมือที่มีทักษะความสามารถตรงตามความต้องการของภาคการผลิตนั้น ๆ ตลอดจนการประหยัดค่าใช้จ่าย และ/หรือการลดระยะเวลาการทำธุรกรรม พิธีการศุลกากร และระเบียบกฎเกณฑ์ทางการค้า ดังนั้นการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันอาจต้องพึ่งพาแรงงาน วัตถุดิบการผลิตแต่ละขั้นตอนจากประเทศหลายประเทศขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าภายใต้ห่วงโซ่การผลิตนั้น เช่น การผลิตเสื้อผ้าที่พึ่งพาการออกแบบจากประเทศไทย วัตถุดิบจากประเทศอินโดนีเซีย การตัดเย็บจากแรงงานประเทศกัมพูชา กระจุกจากประเทศเวียดนาม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเทศที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันแต่มีต้นทุนสูงกว่าก็ต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสามารถแข่งขันภาคการผลิตนั้น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังจะเป็นการสร้างแรงดึงดูดประเทศคู่ค้านอกภูมิภาคอาเซียน เช่น จีน ญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลีใต้ ให้เข้ามาลงทุนหรือทำธุรกิจ เนื่องจากนักลงทุนจากต่างประเทศจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การยกเว้นภาษีเมื่อใช้วัตถุดิบภูมิภาค 40% เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการย้ายฐานการผลิตมายังอาเซียนซึ่งเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบและตลาดสินค้าขนาดใหญ่ เช่นการลงทุนด้านการท่องเที่ยวทั้งโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร บริการรถรับส่งสินค้าที่ระลึก หรือบริษัทบริการนำเที่ยวจากประเทศจีน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย มีการคาดการณ์ว่า ปี 2558 มูลค่าการค้าภายในอาเซียนจะทำให้เกิดดุลการค้ามากขึ้น คือ จากดุลการค้าปี 2551 ที่เกินดุล 6,996.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นเกินดุล 8,396.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปี 2558 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 1,400.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 46,786.7 ล้านบาท นอกจากนี้ จะทำให้ GDP ของไทยปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ คือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.75 (สิงคโปร์) คิดเป็นมูลค่า 203,951.1 ล้านบาท เฉลี่ย 29,135.9 ล้านบาทต่อปี หรือร้อยละ 0.25 ต่อปี (จากปี 2551)

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและขยายตัวของเมือง

การปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแต่ละประเทศตามแผนแม่บทด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน ทั้งโครงข่ายทางหลวงอาเซียน โครงการสร้างทางรถไฟ

สิงคโปร์-คุนหมิง เครือข่ายการขนส่งทางน้ำ ทะเล และระบบการขนส่งต่อเนื่อง เพื่อรองรับการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตและการลงทุนจากทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคของ ประเทศสมาชิกอาเซียน จะเป็นการเพิ่มพูนการรวมตัวและความร่วมมือของอาเซียน เพิ่มความสามารถการแข่งขันระดับ โลกของอาเซียน จากเครือข่ายการผลิตภูมิภาคที่เข้มแข็ง เชื่อมต่อ ศูนย์กลางเศรษฐกิจและลดช่องว่างการพัฒนา ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และสามารถจัดการกับผลกระทบทางลบที่เกิดจากความเชื่อมโยง

สำหรับประเทศไทย ได้มีการเตรียมความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยกระทรวงคมนาคมได้จัดทำยุทธศาสตร์ของความเชื่อมโยงภายใต้ แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันอาเซียน (ASEAN Connectivity Master Plan) รวม 5 ยุทธศาสตร์ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การเชื่อมโยงด้าน โครงสร้างพื้นฐานรองรับ AEC

1. ก่อสร้างโครงข่ายทางหลวงอาเซียน โดยปรับปรุงถนนต่าง ๆ ของทางหลวงอาเซียน ให้มีไหล่ทางขนาด 1.50 เมตร สามารถรองรับปริมาณจราจรวันละ 2,000 คัน ภายปี 2554 รวมทั้ง การปรับปรุงถนนที่มีขนาดไหล่ทาง 1.50 - 2 เมตร รองรับปริมาณจราจร 1,000 - 4,000 คันต่อวัน ให้เป็นทางหลวงที่มีขนาดไหล่ทาง 2.50 เมตร รองรับปริมาณจราจรวันละ 8,000 คันภายในปี 2563 โดยให้ความสำคัญกับเส้นทางขนส่งสินค้าผ่านแดนเป็นอันดับแรก นอกจากนั้น อาเซียนต้องศึกษา ความเป็นไปได้การเชื่อมโยงประเทศที่เป็นเกาะกับประเทศบนแผ่นดินใหญ่ของอาเซียน โดยต้อง แล้วเสร็จภายในปี 2558 โดยดำเนินการควบคู่กับการพิจารณาขยายทางหลวงอาเซียน เพื่อเชื่อมโยงไปยัง จีนและอินเดียโดยเฉพาะช่วงฮานอย-ลาว-พม่า-อินเดียเพื่อให้แล้วเสร็จพร้อมกันปี 2558

2. การดำเนินโครงการสร้างทางรถไฟสิงคโปร์ - คุนหมิงโดยปัจจุบันไทยได้ต่อเชื่อม ทางรถไฟกับมาเลเซียและลาวแล้ว คือ สุโขทัย - ปาดังเบซาร์ และหนองคาย - ท่าเรือแฉ่ง แต่ต้องเร่งก่อสร้างช่วงที่ขาดตอน คือ อยุธยาประเทศ - คลองลึก ระยะทาง 6 กม. เพื่อเชื่อมต่อไปยัง กัมพูชา กำหนดแล้วเสร็จปี 2557 และด่านเจดีย์สามองค์ - น้ำตก ระยะทาง 153 กม. เพื่อเชื่อมต่อไปยัง พม่า กำหนดแล้วเสร็จปี 2563 ปัจจุบันออกแบบแล้ว แต่ติดปัญหาส่วนของพม่า

3. การสร้างเครือข่ายการขนส่งทางน้ำบนภาคพื้นทวีป ที่มีประสิทธิภาพและ เชื่อมโยงกัน โดยเริ่มภายในปี 2555

4. การสร้างระบบขนส่งทางทะเลที่เชื่อมโยงมีประสิทธิภาพและแข่งขันได้ โดย พัฒนาศักยภาพของท่าเรืออาเซียน 47 แห่ง ภายในปี 2558 โดยไทยมีแผนพัฒนา 3 แห่ง คือ ท่าเรือ กรุงเทพมหานคร ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือสงขลา โดยท่าเรือแหลมฉบังต้องรับผู้สินค้าเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 18.8 ล้านตันที่เรือรองรับรถยนต์ได้ปีละ 1.95 ล้านคันและรองรับสินค้าทั่วไปปีละ 2.56 ล้านตัน

5. การสร้างระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่คล่องตัว เพื่อให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางขนส่งสะพานเศรษฐกิจเส้นทางการขนส่งของโลก และการก่อสร้างแนวเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมตะวันออกและตะวันตกให้แล้วเสร็จ นอกจากนั้น จะต้องเร่งส่งเสริมแนวเส้นทางศึกษาแนวเส้นทางเศรษฐกิจแม่น้ำโขง - อินเดีย ฐานะเป็นสะพานเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาโครงการทำเรื่อน้ำลิกทวาย การสร้างทางหลวงเชื่อมจังหวัดกาญจนบุรีและทวาย และการศึกษาความเป็นไปได้การสร้างทางรถไฟจากกาญจนบุรี - ทวาย

จากโครงการดังกล่าว จะทำให้ที่สุดอาเซียนมีความเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน และเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก รวมทั้งจะส่งผลให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการไหลเวียนของสินค้า การเดินทางของประชาชน และการขยายตัวของเมือง เป็นต้น

3. การบริหารงานพื้นที่ชายแดน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้การบริหารงานบริเวณพื้นที่ชายแดนมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ชายแดนที่เป็นด่านการค้าอยู่แล้วปัจจุบันที่มีโอกาสขยายตัวจากการค้าขายและการเดินทางระหว่างประเทศของประชาชนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองชายแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกันการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเปิดด่านการค้าจังหวัดที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมการค้าตามแนวชายแดนไทย โดยเฉพาะการผลักดันและยกระดับจุดผ่อนปรนต่าง ๆ อาทิ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรกับประเทศลาว จุดผ่อนปรนกัวผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรกับประเทศเมียนมาร์ รวมถึงการเร่งการเปิดจุดผ่านแดนถาวรแห่งใหม่กับกัมพูชาที่สตึงบต และการติดตามบูรณาการขยายพื้นที่ด่านสะเดา - บุคิตกาบูยิตัม และด่านบ้านประกอบ - ดุเรียนบุหรง รัฐเกดะห์ กับประเทศมาเลเซีย รวมทั้งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เช่น ด่านอำเภอบ้านตากใบ อำเภอสุไหงโก - ลก และอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาสเพื่อเชื่อมโยงกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย และเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อเชื่อมกับเขตเศรษฐกิจเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ เป็นต้น การเปิดด่านการค้า และจุดผ่อนปรนที่มีมากขึ้นจึงทำให้หน่วยงานด้านความมั่นคงต้องมีการเตรียมมาตรการผลกระทบทางอ้อมที่เกิดขึ้นด้วย

4. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิด

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนที่แน่นแฟ้นมากขึ้น โดยเป็นผลจากการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการผ่านแดน/การค้าการลงทุน การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานระหว่างกัน โดยเฉพาะแผนแม่บท ASEAN Connectivity

การขยายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทางด้านแรงงาน เทคโนโลยี วัฒนธรรมและองค์ความรู้ ตลอดจนความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันที่มีมากขึ้นของประชาชนอาเซียน จะทำให้อาเซียนกลายเป็น พหุสังคมขนาดใหญ่ที่มีการไหลเวียน การเดินทาง และการติดต่อประสานงานอย่างกว้างขวางจาก ผู้คนอาเซียนและต่างภูมิภาค

5. การเคลื่อนย้ายคน (People Mobilization)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายคนกลุ่มต่าง ๆ ภายภูมิภาค มากขึ้น ได้แก่ กลุ่มแรงงานวิชาชีพ อาทิ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกรรม สถาปัตยกรรมที่มี คุณสมบัติวิชาชีพและได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น สถาปนิก และวิศวกรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดต้องดำเนินการจดทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียน (ASEAN Architect) และ วิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer : ACPE) โดยสถาปนิกและวิศวกรที่ต้องการจดทะเบียนดังกล่าวต้องผ่านการประเมินจากคณะกรรมการ กำกับดูแล (Monitoring Committee) แต่แต่ละประเทศ ส่วนของประเทศไทยวิชาชีพสถาปนิกจะดำเนินการ โดยสภาสถาปนิกขณะที่ส่วนของอาเซียนจะอยู่ภายใต้การดูแลของสภาสถาปนิกอาเซียน (ASEAN Architect Council) ส่วนวิชาชีพวิศวกรจะดำเนินการโดยสภาวิศวกร และส่วนอาเซียนจะอยู่ภายใต้ การดูแลของคณะกรรมการประสานงานด้านวิศวกรวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Chartered Professional Engineer Coordinating Committee) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก Monitoring Committee ของประเทศสมาชิก เป็นต้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีจะทำให้แรงงานของประเทศสมาชิกหนึ่ง สามารถจะเข้าไปทำงานประเทศใดก็ได้กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังจะมีการเคลื่อนย้าย/เดินทางของคนกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มนักธุรกิจ นักลงทุนหรือผู้ประกอบการต่างชาติ ที่เข้ามาติดต่อค้าขายภายในประเทศ กลุ่มนักท่องเที่ยว รวมไปถึงกลุ่มผู้ติดตามกับที่เดินทางมาพร้อม กลุ่มดังกล่าว เช่น สมาชิกครอบครัว เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย การเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีอันเนื่องจากการเปิดตลาดงาน/ ตลาดการค้าที่กว้างขวางมากขึ้นมีแนวโน้มจะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานวิชาชีพของไทย ไปประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน หรือทางกลับกันหากแรงงาน วิชาชีพของไทยมีขีดความสามารถด้านดังกล่าวไม่เพียงพอ เช่น ทักษะด้านภาษา การใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการเลือกจ้างแรงงานวิชาชีพจากประเทศอื่นได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ผลพวงสำคัญประการหนึ่งจากการเคลื่อนย้ายคน ได้แก่ การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย เพื่อลดต้นทุนด้านแรงงานของสถานประกอบการด้วยอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าการจ้างแรงงานไทย หรือ ชดเชยแรงงานประเทศที่อาจไม่เพียงพอ การย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมาย สามารถส่งผลกระทบต่อทางสังคม อาทิ อาชญากรรม การบริการทางการแพทย์ และการศึกษา ที่รัฐบาลไทยจะต้องรองรับ เป็นต้น

6. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร

สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านกฎเกณฑ์การค้าและการลงทุนยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำธุรกิจด้วย นั่นคือ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) จะมีรูปแบบที่หลากหลายและทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (Information Infrastructure) ซึ่งเป็นการยกระดับเครือข่ายแห่งชาติที่มีอยู่และพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลของภูมิภาค เช่น พัฒนาการเชื่อมโยงความเร็วสูง (High-speed Connection) ระหว่างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล (National Information Infrastructure : NII) ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับหรือการปรับกลยุทธ์การขายโดยรุกตลาดสินค้าออนไลน์มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมและการเตรียมความพร้อม

สนุค ออนไลน์ (ออนไลน์. 2557) ได้ให้ความหมายของคำว่า พร้อม ไว้ว่าเป็นคำวิเศษณ์ที่มีความหมายว่า ครบถ้วน ส่วนคำว่า ความพร้อมเป็นคำนาม ซึ่งจะมีความหมายว่า ความครบครันหรือมีทุกอย่างครบแล้ว ความพร้อมเป็นคำแสดงกิจกรรร่วมหรือเวลาเดียวกันหรือทำนองนั้น เช่น ไปพร้อมกัน ถึงพร้อมกัน โดยปริยายหมายความว่า ครบครัน หมายถึง พร้อมเพียง ไม่ขาดเหลือบริบูรณ์ เช่น งานพร้อม ดีพร้อม เตรียมพร้อมเสร็จ เช่น พร้อมแล้ว

กฤษดา ทองสังวรณ (2540 :17) ได้สรุปว่า ความพร้อม หมายถึง คุณสมบัติหรือสถานะของบุคคลที่พร้อมจะทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับเตรียมตัวสำหรับทำกิจกรรมนั้น ๆ อย่างพร้อมมูล ทั้งความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ ความสนใจหรือแรงจูงใจ ประสิทธิภาพและการได้รับการฝึกอบรม

พัลลภ วิชากรกุล (2541 : 10) ความพร้อม หมายถึง การพัฒนาที่สมบูรณ์ขึ้น สภาพที่เตรียมพร้อมเพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลมาจากการเตรียมตัวทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

บรรจบ จันทร์เจริญ (2542 : 17) ได้ให้ความหมายว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพหรือลักษณะของบุคคลที่กระทำการใดกิจกรรมหนึ่ง โดยมีสภาพการเตรียมการความถนัด ความพอใจหรือความกระตือรือร้น เพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งเกิดจากวุฒิภาวะ ประสิทธิภาพและอารมณ์

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2545 : 15) กล่าวว่า ความพร้อมของภาวะเป็นบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ การได้รับการฝึกฝน การเตรียมตัวและความสนใจหรือแรงจูงใจ

การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมตัวเองก่อนกระทำการ หรือทำงานที่จะทำ หรือได้รับมอบหมาย เป็นการทำความเข้าใจงานที่จะทำ ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับงาน และหน่วยงานที่จะเข้าร่วมปฏิบัติทุก ๆ ด้าน รวมทั้งกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้ามีการศึกษาเตรียมการรัดกุมมาก มีความเข้าใจกับระบบ และงานมาก ก็จะมีความพร้อมมาก

จากการศึกษาค้นคว้าข้างต้น สรุปได้ว่า ความพร้อม หมายถึง รากฐานและแนวโน้มของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสภาพแห่งการเจริญอกงามและการพัฒนาการอย่างสูงสุด ซึ่งขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ ความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ สังคมและระดับการเรียนรู้ ตลอดจนการเตรียมการ ความถนัด ความพอใจ ความกระตือรือร้น อารมณ์และประสบการณ์

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ของจังหวัดสระแก้ว

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ของจังหวัดสระแก้ว มีประเด็นหลัก ๆ ที่จะต้องเตรียมดำเนินการรวม 3 ประการ ดังนี้

1. การยกระดับทักษะฝีมือแรงงานและทักษะด้านภาษา เพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานภูมิภาคอาเซียน
2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของภาครัฐและของเอกชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับระดับสากล
3. การกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคุณภาพสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันสินค้าและบริการนำเข้าที่ไม่ได้คุณภาพ

การกำหนดนโยบายระดับจังหวัด จังหวัดสระแก้ว ได้กำหนดนโยบายระดับจังหวัด ซึ่งเป็นวาระงานเร่งด่วนของจังหวัดสระแก้ว ไว้รวม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเกษตร ด้านการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว และด้านการค้าชายแดน โดยเฉพาะด้านการศึกษาเน้น มุ่งเน้นไปที่การยกระดับการศึกษาของประชาชนและระบบการศึกษาของจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนตามแนวทาง การศึกษาสร้างสรรค์โดยมีจุดเน้นด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กและเยาวชนสู่ประชาคมอาเซียน ภายใต้แนวคิด 4 ภาษา 2 เจ็อนไซ ได้แก่

1. เด็กและเยาวชนมีความสามารถการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ จีน เขมร
2. เด็กและเยาวชนมีความสามารถและคุณลักษณะเด่น 2 ประการ ได้แก่
 - 2.1 มีความสามารถการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้
 - 2.2 เด็กและเยาวชนเป็น เด็กดี เก่ง กล้า ร่าเริง แข็งแรง

ข้อมูลเทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์

เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์ ได้รับการยกฐานะตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ซึ่งได้ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 มีผลทำให้ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเขาฉกรรจ์เป็นเทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 โดยมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีภูเขาหินปูนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ระหว่างหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 มีพื้นที่ทั้งหมด 8.715 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,446.88 ไร่ มีลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ฤดู สภาพอากาศจะร้อนจัดฤดูร้อนและค่อนข้างหนาวฤดูหนาว โดยปกติฤดูฝนจะยาวนานถึง 6 เดือน อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 40.30 องศาเซลเซียส เดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 16.10 องศาเซลเซียส เดือนมกราคม

เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์ ตั้งอยู่เลขที่ 111 หมู่ 6 ตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากทางแยกถนนสายจันทบุรี - สระแก้ว ประมาณ 500 เมตร ห่างจากตัวจังหวัดสระแก้ว ประมาณ 20 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 267 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองกระทุ่มพัฒนา หมู่ที่ 9 ตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านเขาฉกรรจ์ หมู่ที่ 6 ตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านนาบน หมู่ที่ 7 ตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ หมู่ที่ 25 ตำบลหนองหว่า อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว
มีประชากรทั้งสิ้น 5,008 คน แยกเป็นชาย 2,493 คน เป็นหญิง 2,515 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,820 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 575 คน/ตารางกิโลเมตร และมีชุมชนย่อยเขตการปกครองทั้งหมด 10 ชุมชน (เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์. 2555 : 11)

สถานศึกษาเขตเทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์ มีโรงเรียนระดับมัธยม 1 แห่ง โรงเรียนระดับประถม 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง

ส่วนการคมนาคมมีทางหลวงสายหลัก 2 สาย ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 สายจันทบุรี - สระแก้ว และ ทางหลวงชนบทสายเขาฉกรรจ์ - หนองใหญ่ (เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์. 2553 : 57)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพดล สุตันตวิณชัยกุล (2554 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาความพร้อมด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่าการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทยด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

จาก 3 ระดับ คือ มาก น้อย ไม่พร้อมหรือไม่เปิดสอนนั้น ส่วนใหญ่ด้านหลักสูตรต่างๆ จะอยู่ระดับน้อย ยกเว้นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จะอยู่ระดับมาก หรือส่วนของความพร้อมด้านการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา อาชีวศึกษาไทย การเตรียมความพร้อมการผลิตช่างฝีมือส่วนใหญ่อยู่ระดับน้อยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษาอาชีวศึกษาของไทยมีนโยบายที่เน้นไปด้านการผลิตช่างฝีมือหรือแรงงานฝีมือ (Skilled Labor) ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา จึงทำให้ไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เน้นแรงงานระดับชำนาญการ (Specialist) ซึ่งผลิต โดยสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่าควรเพิ่ม คุณภาพของแรงงานฝีมือด้วยการสนับสนุนอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และห้องปฏิบัติการให้ได้มาตรฐาน ยิ่งขึ้นทุกสถานศึกษาอาชีวศึกษา ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพครู-อาจารย์ด้านการสื่อสารเป็นภาษา อังกฤษ ด้านการใช้ ICT ด้านการค้นคว้าหาความรู้จาก Internet และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ประสบการณ์กับบุคลากรทางการศึกษากลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการวิจัย เรื่องต่อไปควรให้มีการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความพร้อมของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เป็นผู้ผลิต แรงงานชำนาญการ (Specialist) ตามที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต้องการให้ทันปี พ.ศ. 2558

แพรวภัทร ยอดแก้ว (ออนไลน์, 2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ความรู้และทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ระดับสูง มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนอยู่ระดับมาก และมีทัศนคติต่ออาเซียนอยู่ระดับดี 2) นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีโปรแกรมวิชาต่างกัน มีทัศนคติต่อประชาคมอาเซียนแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน 3) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แตกต่างกัน มีทัศนคติต่ออาเซียนแตกต่างกัน และ 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับทัศนคติต่ออาเซียน ความสัมพันธ์ทางการค้าไทย - อาเซียน ภายใต้ความตกลงว่าด้วย การให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน

วีรากร อุตร์เลิศ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการค้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา : พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนเขตเทศบาลตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนระดับที่ต่ำ ด้านการเตรียมความพร้อมของท้องถิ่นเกี่ยวกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านต่าง ๆ ทั้งทาง สังคมวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ การบริการและการท่องเที่ยวอยู่ระดับที่น้อย ส่วนด้าน สาธารณสุขอยู่ระดับปานกลาง จากงานวิจัยครั้งนี้ เทศบาลตำบลบ้านแยงได้นำผลของการวิจัยไปใช้

ประโยชน์ โดยทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง จัดทำโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเสนอโครงการอบรมภาษาอังกฤษ เพื่อการพัฒนาต่อยอดให้อยู่ระดับที่ดี ด้านสาธารณสุข เสนอโครงการการควบคุมและการป้องกันโรคระบาด เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจการส่งเสริมการพัฒนาสินค้าและเพิ่มผลผลิต การเกษตรให้ได้มาตรฐานเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเป็นพื้นฐานต่อยอดการพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก และระดับประเทศต่อไป

สมใจ กงเติม (2555 : บทคัดย่อ) การศึกษาความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเรื่องความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย ภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้และด้านทักษะกระบวนการอยู่ระดับปานกลาง ความพร้อมด้านเจตคติอยู่ระดับมาก ผลการทดสอบความแตกต่างของนักศึกษาแต่ละคณะมีความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาต่างคณะกันมีความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านทักษะและกระบวนการ ด้านเจตคติ แตกต่างกัน

สุบิน ยุระรัช (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความพร้อมการพัฒนาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า 1) อาชีพที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวัง มีจำนวน 16 สาขาอาชีพ ส่วนคุณลักษณะของบัณฑิตที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคาดหวัง มีจำนวน 3 ด้าน 26 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) ด้านพุทธิพิสัย จำนวน 12 คุณลักษณะ (2) ด้านจิตพิสัย จำนวน 8 คุณลักษณะ และ (3) ด้านทักษะพิสัย จำนวน 6 คุณลักษณะ 2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเทศไทยมีความพร้อม การพัฒนาบัณฑิตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) ความต้องการจำเป็นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตมี 3 ด้าน โดยเรียงตามอันดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ความต้องการจำเป็นด้านอาชีพ (2) ความต้องการจำเป็นด้านกิจกรรมการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิต และ (3) ความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะของบัณฑิต สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้ตอบสนองต่อการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมี จำนวน 9 ข้อ

สุธิดา ปัทม และ ไกรชิต สุตะเมือง (2556 : 490) ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่องการรับรู้ต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ตามนโยบายของรัฐบาล กลุ่มประชากรบุคคลวัยทำงาน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า (1) ลักษณะส่วนบุคคลด้านอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา มีผลต่อการรับรู้การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC ที่แตกต่างกัน (2) ปัจจัยภาย การเรียนรู้ AEC มีผลต่อการรับรู้การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน

- (3) ปัจจัยภายนอก นโยบายภาครัฐ มีผลต่อการรับรู้การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน
 (4) การเติบโตทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการรับรู้การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแตกต่างกัน

ลักษณะ เพชรอนันต์ และศุภวัฒนากร วงศ์ชนวสุ (2556 : 219) ได้เสนองานวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาความต้องการการพัฒนากิจการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประเทศประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และสามารถใช้อังกฤษเพียงภาษาเดียว และใช้ได้ระดับ ฟัง และ พูด พอเข้าใจได้ แต่ไม่สามารถอ่านและเขียนได้ มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้ได้ระดับอ่าน พูด เขียน และสื่อสารให้เข้าใจระดับเบื้องต้นได้ การใช้สื่อเทคโนโลยี มีการใช้คอมพิวเตอร์ได้เพียงการปฏิบัติงานใช้พิมพ์งานและเอกสารระดับเบื้องต้น ปัญหา ความต้องการการพัฒนากิจการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประเทศประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2558 โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านการใช้ภาษา ด้านการพัฒนากิจการใช้สื่อเทคโนโลยี และด้านการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของการดำรงตำแหน่งและอายุราชการกับปัญหา ความต้องการการพัฒนากิจการปฏิบัติงานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอายุราชการแตกต่างกัน ส่วนเพศและประเภทของการดำรงตำแหน่งไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ การวิจัย ควรจัดให้มีฝึกการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรท้องถิ่นด้านการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษให้มีความรู้ระดับของการอ่านเขียนและสามารถ สื่อสาร ได้ ด้านการพัฒนากิจการใช้สื่อเทคโนโลยีควรพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตองค์กรและพัฒนากิจการให้มีความรู้สื่อสารได้ ด้านการพัฒนากิจการใช้สื่อเทคโนโลยีควรพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต องค์กรและพัฒนากิจการให้มีความรู้ ความสามารถการใช้สื่อเทคโนโลยี

วรณาริ นวนสี (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่าแนวทางการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับนโยบายเปิดประชาคมเขตเศรษฐกิจอาเซียนสามารถสรุปประเด็นจากเวทีเสวนาเสวนาด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจควรส่งเสริมให้ประชาชนลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรบริการด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้ได้มาตรฐานสากล 2) ด้านสังคมควรมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากยาเสพติด การป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน 3) ด้านการศึกษาควร

เน้นภาษาที่ใช้สื่อสารและการทำงานเช่นภาษาอังกฤษมาลายูเป็นต้นพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารการรับมือกับประชาคมอาเซียน 4) ด้านวัฒนธรรมพัฒนาความร่วมมือเผยแพร่แลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงด้านาศาสนาศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอาเซียน 5) ด้านสาธารณสุขควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการดูแลสุขภาพของคนท้องถิ่นการป้องกันและควบคุมการให้ความรู้โรคติดต่อที่อาจเกิดขึ้น 6) ด้านทัศนคติต้องมีการปรับทัศนคติการทำงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องมีความเป็นมืออาชีพและความเป็นนานาชาติและ 7) ด้านองค์กรการบริหารจัดการต้องมีระบบกลไกและการเตรียมความพร้อมมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการธรรมาภิบาลที่ดี

คารา ใจดี (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรท้องถิ่นและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวน้อยอำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนระดับปานกลางแต่การรับรู้ข้อมูลผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อยู่ระดับน้อยมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทุกเรื่องสำหรับแนวทางที่เหมาะสมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรท้องถิ่นและผู้นำชุมชนคือแนวทางการจัดการฝึกอบรมและแนวทางการทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้องการวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้วเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตรงกับความพร้อมทั้ง 5 ด้านที่จะเป็นตัวชี้ชัดงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ด้านการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตเกษตรชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าชุมชน OTOP ฯลฯ
2. ด้านการศึกษาภารกิจการศึกษาที่ถ่ายโอนมาให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเขาฉกรรจ์ปัจจุบันและอนาคตการเตรียมความพร้อมด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้านการรับรู้ข้อมูล
3. ด้านสังคมภารกิจการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากยาเสพติดการป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่อยู่เขตปกครองท้องถิ่นอำเภอเขาฉกรรจ์จังหวัดสระแก้ว ฯลฯ
4. ด้านวัฒนธรรม ภารกิจการเชื่อมประสานระหว่างวัฒนธรรมชุมชนกับการท่องเที่ยว การฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมร่วมมือเผยแพร่แลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอาเซียน ฯลฯ

5. ด้านสาธารณสุข ภารกิจการเข้าถึงสุขภาพของคนท้องถิ่นการป้องกันและควบคุมโรค การให้ความรู้โรคติดต่อ ฯลฯ
6. ด้านทัศนคติต้องมีการปรับทัศนคติการทำงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องมีความ เป็นมืออาชีพและความเป็นนานาชาติ
7. ด้านองค์การบริหารจัดการต้องมีระบบกลไกและการเตรียมความพร้อมมีระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการธรรมาภิบาลที่ดี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี